

บทความวิจัย

เรื่อง การจำแนกประเภทและการเปรียบเทียบสำนวนภาษาเกาหลีกับภาษาไทยที่มีคำว่า 'ปาก'

โดย

นางสาวสุชานันท์ จอกจอหอ

รหัสนักศึกษา 05610926

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อบทความวิจัย	การจำแนกประเภทและการเปรียบเทียบสำนวนภาษาเกาหลีกับภาษาไทยที่มีคำว่า ‘ปาก’
ผู้เขียน	สุชานันท์ จอกจจอหอ
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ต๊ะวิชัย
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “การจำแนกประเภทและการเปรียบเทียบสำนวนภาษาเกาหลีกับภาษาไทยที่มีคำว่า ‘ปาก’” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อจำแนกประเภททางความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “ปาก” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยและ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาพเหตุการณ์ที่มีความหมายเดียวกันที่สะท้อนจากการใช้สำนวนทั้งสองภาษา โดยใช้ทฤษฎีต้นแบบของ Eleanor Rosch (1971) และการตีความของ Langacker (2013) วิเคราะห์สำนวนจำนวน 135 สำนวน ประกอบด้วยสำนวนภาษาเกาหลีจากงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์สำนวนเกาหลีที่เกี่ยวข้องกับร่างกายของ สิทธิณี ธรรมชัย (2558) และหนังสือ 판공어와 속담으로 배우는 한국어 ของ วอนและอี (2563) จำนวน 72 สำนวน และสำนวนภาษาไทยจากหนังสือสำนวนไทย โดยขุนวิจิตรมาตรา (2543) หนังสือสำนวนไทย (2513) และหนังสือภาษิตคำพังเพย สำนวนไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553) จำนวน 63 สำนวน

ผลการศึกษาพบว่า ความหมายของคำว่า “ปาก” ในสำนวนเกาหลี มี 6 ประเภท ได้แก่ การพูดการสื่อสาร อารมณ์ความรู้สึก การรับประทานอาหาร สภาพของคนและสิ่งของ รสนิยมความชอบ และจำนวนคน และสำนวนไทยที่มีคำว่า “ปาก” มี 4 ประเภท ได้แก่ การพูดการสื่อสาร สภาพของคนและสิ่งของ รสนิยมความชอบ และกิริยาอาการ นอกจากนี้พบว่าสำนวนเกาหลีกับสำนวนภาษาไทยสัมพันธ์กับการตีความของผู้ใช้ภาษาดังนี้ คำว่า “ปาก” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีความหมายเดียวกันและมีการตีความคล้ายกัน และคำว่า “ปาก” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีความหมายเดียวกัน แต่มีการตีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : การจำแนกประเภททางความหมาย, การตีความ, ปาก, สำนวนเกาหลี, สำนวนไทย

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องการจำแนกประเภทและการเปรียบเทียบสำนวนภาษาเกาหลีกับภาษาไทยที่มีคำว่า ‘ปาก’ เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450 112 การศึกษาเอกเทศ (Independent Study)

บทความวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ต๊ะวิชัย อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณอาจารย์ทับทิม แซ่เหลียง ครอบครัว และเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

สุชานันท์ จอกจ่อหอ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	จ
บทนำ.....	1
1. ที่มาและความสำคัญ.....	1
2. คำถามวิจัย.....	4
3. สมมติฐานของการวิจัย.....	4
4. วัตถุประสงค์.....	5
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
6. การทบทวนแนวความคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง.....	5
6.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	5
6.1.1 แนวคิดการจำแนกประเภททางความหมาย.....	5
6.1.2 แนวคิดการตีความ.....	8
6.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
6.2.1 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนเกาหลี.....	13
6.2.2 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำบอกอวัยวะในสำนวนและภาษิต.....	15
7. ขอบเขตการศึกษา.....	24
8. นิยามศัพท์.....	26
9. วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	26
10. ผลการวิจัย.....	26
10.1 การจำแนกประเภททางความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย.....	26
10.2 การเปรียบเทียบภาพเหตุการณ์สำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีความหมายเดียวกัน.....	39
11. สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	41
11.1 สรุปผลการวิจัย.....	41

11.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	42
11.3 ข้อเสนอแนะ.....	43
บรรณานุกรม.....	44
ประวัติผู้วิจัย.....	46

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	อรรถลักษณะของคำศัพท์ภาษาอังกฤษ chair, bench, stool และ hassock.....	6
ตารางที่ 2	สำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입”	24
ตารางที่ 3	สำนวนภาษาไทยที่มีคำว่า “ปาก”	25
ตารางที่ 4	สรุปสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입” หมายถึง การพูดการสื่อสาร.....	27
ตารางที่ 5	สรุปสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입” หมายถึง อารมณ์ความรู้สึก.....	31
ตารางที่ 6	สรุปสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입” หมายถึง การรับประทานอาหาร.....	32
ตารางที่ 7	สรุปสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입” หมายถึง สภาพของคนหรือสิ่งของ.....	33
ตารางที่ 8	สรุปสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입” หมายถึง รสนิยมความชอบ.....	34
ตารางที่ 9	สรุปสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입” หมายถึง จำนวนคน.....	34
ตารางที่ 10	สรุปสำนวนภาษาไทยที่มีคำว่า “ปาก” หมายถึง การพูดการสื่อสาร.....	35
ตารางที่ 11	สรุปสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “ปาก” หมายถึง สภาพของคนและสิ่งของ.....	37
ตารางที่ 12	สรุปสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “ปาก” หมายถึง รสนิยมความชอบ.....	38
ตารางที่ 13	สรุปสำนวนภาษาไทยที่มีคำว่า “ปาก” หมายถึง กิริยาอาการ.....	39

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญ

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษรหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, 2538: 835) เป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งสำนวนภาษาเกาหลีและสำนวนภาษาไทย มีลักษณะร่วมกันบางประการที่มีการนำเอาส่วนของอวัยวะต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกร่างกายมาใช้เป็นสำนวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนวนที่มีคำว่า “입” ในภาษาเกาหลี และคำว่า “ปาก” ในภาษาไทย นอกจากปากจะเป็นอวัยวะที่มองเห็นได้ชัดและเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายที่มีหน้าที่หลักคือการบริโภคอาหารแล้ว ยังมีความหมายในด้านการสื่อสารอื่น ๆ ที่น่าสนใจดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 : ภาษาเกาหลี

(ก)	입-이	힘하다	
	ปาก-ตัวบ่งชี้ประธาน	น่าเกลียด	
		ปากน่าเกลียด ‘พูดหรือด่าด้วยคำหยาบ’	
(ข)	입-에	자물쇠-를	채우다
	ปาก-ตัวบ่งชี้สถานที่	กุญแจ-ตัวบ่งชี้กรรม	ล็อก
		ล็อกกุญแจที่ปาก ‘ไม่ยอมพูด’	
(ค)	입-이	많다	
	ปาก-ตัวบ่งชี้ประธาน	มาก	
		ปากมาก ‘มีสมาชิกครอบครัวมาก’	

จากตัวอย่างที่ 1 คำว่า “입” ที่ปรากฏในสำนวนเกาหลี มีความหมายเกี่ยวกับการพูดและการสื่อสาร เช่น ตัวอย่างที่ 1 (ก) แสดงถึงการตำหนิบุคคลที่มักใช้คำพูดหยาบคายออกมา และตัวอย่างที่ 1 (ข) แสดงภาพเหตุการณ์ที่ว่าปากที่ถูกล็อกกุญแจอยู่ จะไม่สามารถพูดอะไรออกมาได้เลย

¹ “입” เป็นตัวบ่งชี้สถานที่ แปลว่า ที่ ใช่วางไว้หลังคำนามสถานที่หรือตำแหน่งเพื่อบอกสถานที่ที่คนหรือสิ่งของนั้นอยู่ อ้างจาก คิม, มิน และ รยู. **สื่อการสอนแบบเรียนด้วยตัวเอง ภาษาเกาหลี 1**. แปลจาก 태국인을 위한 한국어 1. (กรณภา บุญมาเลิศ และคณะ, 2562: 107)

นอกจากนั้นคำว่า “ปาก” ยังปรากฏในสำนวนเกาหลีที่มีความหมายเกี่ยวกับจำนวนคนได้ด้วย เช่น ตัวอย่างที่ 1 (ค) มีความหมายว่า มีสมาชิกครอบครัวมาก ซึ่งในภาษาไทยก็มีสำนวนที่มีคำว่า “ปาก” ที่แสดงถึงความหมายเรื่องการพูดและการสื่อสารเช่นเดียวกันดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 2 : ภาษาไทย

- (ก) ปากปลาร้า
‘พูดหรือด่าด้วยคำหยาบ’
- (ข) พร้าจัดปากไม่ออก
‘ไม่ยอมพูด’
- (ค) ปากมาก
‘พูดมากซ้ำซาก’

จากตัวอย่างที่ 2 คำว่า “ปาก” ที่ปรากฏในสำนวนไทย มีความหมายเกี่ยวกับการพูดและการสื่อสาร เช่น ตัวอย่างที่ 2 (ก) มักใช้เปรียบเปรยคนที่ชอบพูดจาหยาบคาย ตัวอย่างที่ 2 (ข) มักใช้เปรียบเปรยถึงคนที่นิ่งเงียบ ไม่ยอมพูด และตัวอย่างที่ 2 (ค) มักใช้เปรียบเปรยถึงคนที่พูดมากพูดแต่เรื่องเดิมซ้ำ ๆ

หากพิจารณาจากตัวอย่างที่ 1 และตัวอย่างที่ 2 จะพบว่าสำนวนเกาหลีที่มีคำว่า “ปาก” และสำนวนไทยที่มีคำว่า “ปาก” มักจะแสดงถึงความหมายที่เกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ ในเรื่องการพูดและการสื่อสารคล้ายกัน แต่ให้ภาพเหตุการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น สำนวนเกาหลี “입이 험하다” ‘ปากน่าเกลียด’ โดยใช้คำว่า “น่าเกลียด” แสดงถึงลักษณะคำพูดที่หยาบคาย ในขณะที่สำนวนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน แต่นำคำว่า “ปาก” มารวมกับ “ปลาร้า” ซึ่งปลาร้าเป็นอาหารไทยชนิดหนึ่งมีกลิ่นที่ไม่ดี ให้ภาพเหตุการณ์ว่าปากที่มีกลิ่นไม่ดี มีกลิ่นคล้ายปลาร้า จึงมักแสดงความหมายในทางที่ไม่ดี ในที่นี้หมายถึงการพูดจาหยาบคาย และสำนวนเกาหลี “입에 자물쇠를 채우다” ‘ล็อกกุญแจที่ปาก’ โดยใช้คำว่า “กุญแจ” แสดงให้เห็นภาพการใช้กุญแจล็อกปิดปากไว้ไม่ยอมพูดสิ่งใดออกมาเลย ในขณะที่สำนวนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน แต่นำ “พร้าจัดปากไม่ออก” ประกอบรวมกัน ซึ่ง “พร้า” หมายถึงมีขนาดใหญ่ และ “จัด” หมายถึงการทำให้เหยียดขึ้นโดยใช้วัตถุยาว โดยรวมจึงหมายถึงการเก็บความลับได้ดี ไม่ว่าจะใช้วิธีบังคับอย่างไร ต่อให้เอามีดมาจ่อปากก็ไม่ยอมพูดอะไรออกมาเลย

นอกจากนั้นยังมีสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” เหมือนกัน แต่ความหมายของทั้งสองสำนวนนั้นแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เช่น สำนวนเกาหลี “입이 많다” ‘ปากมาก’ มีความหมายว่ามีสมาชิกครอบครัวมาก แต่สำนวนไทย “ปากมาก” มีความหมายว่า ‘พูดมากซ้ำซาก’ เมื่อนำมาวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นแสดงให้เห็นว่าคำว่า “อุป” ในสำนวนเกาหลี นอกจากจะมีความหมายด้านการพูด การสื่อสารแล้ว ยังมีความหมายเรื่องจำนวนคนได้ด้วย เนื่องจากปากเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายที่แต่ละคน มีหนึ่งปาก จึงสามารถใช้เป็นนามนัยเรียกจำนวนคน ส่วนคำว่า “ปาก” ในสำนวนไทย หมายถึง การพูด การสื่อสาร ซึ่งการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ การพูดดีก็ย่อมส่งผลดีให้แก่ผู้พูด ตรงกันข้ามกับการพูดไม่ดีจะทำให้ผู้พูดดูไม่ดีและเกิดปัญหาหรือสร้างความขัดแย้งได้

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับสำนวนที่นำส่วนของอวัยวะร่างกายมาเปรียบเทียบในภาษาไทย ภาษาเกาหลี ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น (ควน, 2537; สุมาลี ศรีปานเงิน, 2543; วรรณิตา ถึงแสง, 2545; วรรณภา ชินวิทย์, 2546; เบญญาทิพย์ ศุภะกะลิน, 2551; สิทธิณี ธรรมชัย, 2553; ปาร์ค, 2558; รวิวรรณ จิราภรณ์ไพศาล, 2561; สิทธิณี ธรรมชัย, พุทธชาติ โปธิบาล และอุมาภรณ์ สังขมาน, 2561; ไตรทิพย์สุตา เสนาธรรมและศันสนีย์ เอกอัจฉริยา, 2562; จาง, 2563)

จากงานวิจัยทั้งหมดตั้งที่กล่าวมานี้สามารถแบ่งแนวทางการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้ ประเด็นแรก คือ การศึกษาลักษณะทั่วไปของสำนวนทั่ว ๆ ไป สำนวนที่เกี่ยวกับอวัยวะในร่างกายทั้งหมดและสำนวนที่มีคำว่า “ใจ” และ “ตา” เปรียบเทียบความหมาย ตลอดจนภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่การศึกษาของ ควน (2537), สุมาลี ศรีปานเงิน (2543), วรรณิตา ถึงแสง (2545), สิทธิณี ธรรมชัย (2553), รวิวรรณ จิราภรณ์ไพศาล (2561), และจาง (2563) ผลการศึกษาพบว่าสำนวนในแต่ละภาษาสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนและความต่างของความคิด วัฒนธรรม ความเชื่อและวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมนั้น ๆ ได้

ประเด็นที่สอง คือ การศึกษามโนทัศน์ ได้แก่การศึกษาของ วรรณภา ชินวิทย์ (2546), เบญญาทิพย์ ศุภะกะลิน (2551), ปาร์ค (2558), สิทธิณี ธรรมชัย, พุทธชาติ โปธิบาล และอุมาภรณ์ สังขมาน (2561) และ ไตรทิพย์สุตา เสนาธรรมและศันสนีย์ เอกอัจฉริยา (2562) โดยใช้แนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980; 2003) ผลการศึกษาพบว่ามโนทัศน์ของคำว่า “ใจ”, “หน้า”, “ตา”, “หู”, “จมูก” และ “ปาก” สามารถขยายความหมายเป็นความหมายเชิงนามธรรมที่แสดงถึงกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ความรู้สึก หรือลักษณะนิสัย โดยมีการเปรียบเทียบความหมายเชิงนามธรรมดังกล่าวกับประสบการณ์ทางร่างกายซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ช่วยสร้างภาพในระบบความคิดของมนุษย์และ

นำเอาประสบการณ์เหล่านั้นมาใช้ในการสื่อสารเพื่อแสดงความหมายและความรู้สึกได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
อย่างไรก็ตามแม้ว่างานวิจัยดังกล่าวจะนำสำนวนที่นำส่วนของอวัยวะร่างกายมาเปรียบเทียบ
ความหมาย เปรียบเทียบภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนเปรียบเทียบมโนทัศน์ของคำว่า “หัว”,
“ใจ”, “หน้า”, “ตา”, “หู”, “จมูก”, “ปาก”, “มือ” และ “เท้า” แล้ว แต่ยังไม่เห็นผู้ใดจำแนกประเภททาง
ความหมายของคำว่า “อู” และ “ปาก” ที่ปรากฏในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยและเปรียบเทียบความ
เหมือนและความต่างของภาพเหตุการณ์ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีคำว่า “อู” และ “ปาก”
ที่มีความหมายคล้ายกัน

ด้วยความน่าสนใจของเรื่องสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีคำว่า “อู” และ “ปาก” และมุมมอง
ของคนทั้งสองวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านภาพเหตุการณ์ที่ปรากฏในสำนวนทั้งสองภาษานั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า
จะจำแนกประเภททางความหมายสำนวนที่มีคำว่า “อู” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย
และเปรียบเทียบการใช้คำว่า “อู” ในสำนวนเกาหลีและคำว่า “ปาก” ในสำนวนไทยที่แสดงภาพเหตุการณ์
ที่ทั้งเหมือนและแตกต่างกันในสำนวนทั้งสองภาษา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการจำแนกประเภทและการเปรียบเทียบสำนวนภาษา
เกาหลีกับภาษาไทยที่มีคำว่า ‘ปาก’

2. คำถามวิจัย

คำถามวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประการ ประการแรก คือ สำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีคำว่า “อู”
และ “ปาก” สามารถจำแนกประเภททางความหมายได้อย่างไรบ้าง และประการที่สอง คือ ภาพเหตุการณ์
ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีคำว่า “อู” และ “ปาก” สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของคนเกาหลีและคนไทย
อย่างไร ผลที่ได้จากการศึกษาจะทำให้เข้าใจวัฒนธรรมของคนทั้งสองชาติ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน
และผู้สนใจที่จะศึกษาสำนวนเกาหลีและสำนวนไทยให้รู้และเข้าใจสำนวนเหล่านี้มากขึ้น

3. สมมติฐานของการวิจัย

- 3.1 สำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีคำว่า “อู” และ “ปาก” มีความหมายเกี่ยวกับการสื่อสาร
- 3.2 สำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีคำว่า “อู” และ “ปาก” มีความหมายทั้งเหมือนและต่างกัน
ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมและมุมมองของคนเกาหลีกับคนไทย

4. วัตถุประสงค์

4.1 เพื่อจำแนกประเภททางความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย

4.2 เพื่อเปรียบเทียบภาพเหตุการณ์ที่มีความหมายเดียวกันที่สะท้อนจากการใช้สำนวน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบประเภททางความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในภาษาเกาหลีกับภาษาไทย

5.2 ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับความคิดที่สะท้อนจากสำนวน

6. การทบทวนแนวความคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

6.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยเรื่องนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 แนวคิดดังนี้

6.1.1 แนวคิดการจำแนกประเภททางความหมาย (categorization)

วิโรจน์ อรุณมานะกุล (2564: 406) กล่าวว่าไว้ว่า การจัดประเภท (categorization) เป็นความสามารถพื้นฐานทางปริชานที่มนุษย์มี เรามองและจัดกลุ่มของ instance ต่าง ๆ เป็นประเภท (category) ขึ้นมาได้ เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจ เพราะมโนทัศน์ (concept) เป็นสิ่งที่ได้จากการจัดประเภท (categorization) ด้วย ประเภท (category) ในแบบที่มองกันทั่วไป (classical view) เป็นแบบที่เป็นเซตของลักษณะที่ต้องมีและมีพอ (necessary and sufficient feature) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้กันในหมู่นักภาษาศาสตร์โครงสร้าง (structural semantics) ซึ่งการจัดประเภททางความหมายมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

6.1.1.1 ทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis)

ทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) เป็นวิธีการสำหรับการวิเคราะห์ความหมายของคำ (จิตรนนท์ กลิ่นน้อย, 2559: 13)

เทรส์ค (Trask, 1999: 32 อ้างถึงใน จิตรนนท์ กลิ่นน้อย, 2559: 13) ได้กล่าวถึงแนวคิดสำคัญของทฤษฎีนี้ไว้ว่า ความหมายของคำสามารถถูกแยกเป็นองค์ประกอบทางความหมาย (semantic component)

หรือ อรรถลักษณะ (semantic feature) โดยจะแสดงด้วยเครื่องหมาย (+) เพื่อแสดงการปรากฏ (present) และเครื่องหมาย (-) เพื่อแสดงการไม่ปรากฏ (absent) วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย มีจุดมุ่งหมายที่จะค้นหาองค์ประกอบหรืออรรถลักษณะที่เหมือนและต่างกันเพื่อจำแนกคำออกจากคำอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน (จิตรนนท์ กลิ่นน้อย, 2559: 13) ไนด้า (Nida, 1975: 32-34 อ้างถึงใน จิตรนนท์ กลิ่นน้อย, 2559: 13) ได้เสนอหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายว่า ประการแรกต้องระบุลักษณะที่จำเป็น และเพียงพอที่จะใช้แยกคำหนึ่งออกจากคำอื่น ๆ ในวงความหมายเดียวกัน และเพื่อการเข้าใจความหมายของคำอย่างชัดเจน จะต้องรู้ว่าคำที่นำมาวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กับคำอื่นหรือไม่ อย่างไร อีกทั้งคำแต่ละคำจะต้องมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างมีระบบ การเข้าใจความหมายของคำอย่างถ่องแท้จะนำไปสู่การจัดหมวดหมู่ของคำโดยนำคำที่มีลักษณะร่วมกันเข้าไว้ด้วยกัน แยกคำที่แตกต่างออกจากคำอื่นแล้ว จึงกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ

การนำคำต่าง ๆ ในภาษามายแยกเป็นหน่วยความหมายย่อยโดยใช้การวิเคราะห์อรรถลักษณะ จะแสดงให้เห็นถึงความเหมือนและความต่างทางความหมายของคำเหล่านั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ไนด้า (Nida, 1977: 69-72 อ้างถึงใน ชลธิชา สุขมุข, 2537: 14-15) ได้ยกตัวอย่างการวิเคราะห์ความหมายของคำ 4 คำในภาษาอังกฤษ คือ chair, bench, stool และ hassock โดยใช้การวิเคราะห์อรรถลักษณะ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างทางความหมายของคำทั้ง 4 ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 อรรถลักษณะของคำศัพท์ภาษาอังกฤษ chair, bench, stool และ hassock

Chair	bench	stool	Hassock
+ artifact	+ artifact	+ artifact	+ artifact
+ furniture	+ furniture	+ furniture	+ furniture
+ for sitting	+ for sitting	+ for sitting	+ for sitting
+ for one person	- for one person	+ for one person	+ for one person
+ with a back	± with a back	- with a back	- with a back
+ with legs	+ with legs	+ with legs	- with legs

(ที่มา : Nida, 1977: 69-72 อ้างถึงใน ชลธิชา สุขมุข, 2537: 14-15)

จากกรอบแสดงหน่วยทางความหมายย่อยข้างต้นจะเห็นว่าคำทั้ง 4 คำนี้มีหน่วยความหมายย่อยที่แตกต่างกัน 3 หน่วย คือ (for one person), (with a back) และ (with legs) แสดงให้เห็นว่าคำแต่ละคำนี้มีความหมายที่แตกต่างกัน คือ chair หมายถึง ที่นั่งสำหรับคนเดียวนั่ง มีพนักพิงและมีขาเก้าอี้, bench หมายถึง ที่นั่งสำหรับคนนั่งได้มากกว่า 1 คน อาจมีพนักพิงหรือไม่มีก็ได้ และมีขาเก้าอี้, stool หมายถึง ที่นั่งสำหรับคนเดียวนั่ง ไม่มีพนักพิง และมีขาเก้าอี้ และ hassock หมายถึง ที่นั่งสำหรับคนเดียวนั่ง ไม่มีพนักพิง และไม่มีขาเก้าอี้ อย่างไรก็ตามทั้ง 4 คำ มีหน่วยความหมายย่อยที่เป็นความหมายหลักเหมือนกัน 3 หน่วย คือ (+ artifact), (+ furniture) และ(+ for sitting) จึงทำให้คำทั้ง 4 คำนี้จัดอยู่ในกลุ่มทางความหมายเดียวกัน คือ เป็นคำในกลุ่มทางความหมายที่มนุษย์ทำขึ้นเป็นเครื่องเรือนสำหรับนั่ง (ชลธิชา สุขมุข, 2537: 15) การใช้วรรณคดีในการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย สามารถแสดงให้เห็นว่าหน่วยความหมายของคำว่า “ปฏ” และ “ปาก” ในภาษาเกาหลีกับภาษาไทย ที่ปรากฏในสำนวนนั้น มีความเหมือนและแตกต่างกันทางความหมายได้อย่างชัดเจน

6.1.1.2 ทฤษฎีต้นแบบ (prototype theory)

บัณฑิต กายูจ ตั้งภากรณ์ (2561: 78) อธิบายว่า แนวคิดทางอรรถศาสตร์ปริชาน (cognitive semantics) ในการจำแนกประเภทความหมายมีทฤษฎีต้นแบบ (prototype theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นในช่วงกลางทศวรรษที่ 70 โดย เอเลนอร์ รอก นักจิตวิทยา ได้อธิบายไว้ว่า ความหมายของรูปคำนั้นเกิดจากการจัดหมวดหมู่หรือประเภทของแต่ละความหมายในคำ ๆ นั้น โดยในการจัดประเภทนี้ความหมายของกลุ่มสมาชิกทุกประเภทจะมีคุณสมบัติร่วมหรือลักษณะร่วมที่คล้ายคลึงกัน แต่มีส่วนหนึ่งที่เป็นความหมายในกลุ่มสมาชิกต้นแบบ โดยที่ความหมายของคำในสมาชิกกลุ่มนี้จะเป็นพื้นฐานหรือใจความหลักของความหมายในคำ ๆ นั้น หรือที่เรียกว่า “ความหมายหลัก” ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญ เพราะมนุษย์จะใช้กลไกทางโมโนทัศน์เข้าใจความหมายหลักเป็นพื้นฐานก่อนจนนำไปสู่การเข้าใจความหมายที่หลากหลายของคำ ๆ นั้น ซึ่งสอดคล้องกับ เทย์เลอร์ (Taylor, 1989 อ้างถึงใน บัณฑิต กายูจ ตั้งภากรณ์, 2561: 78) ที่กล่าวว่า ความหมายของคำในกลุ่มสมาชิกต้นแบบจะมีลักษณะที่คนส่วนใหญ่ยอมรับและนึกถึงได้ง่ายเด็กจะเรียนรู้และเข้าใจความหมายของคำในระดับนี้เป็นสิ่งแรกก่อน ทั้งยังเป็นพื้นฐานของความหมายที่หลากหลายในรูปคำนั้นอีกด้วย กล่าวคือ ความหมายหลักเป็นพื้นฐานของความหมายคำในระดับที่สูงขึ้น ฉะนั้นการเรียนรู้ความหมายหลักหรือความหมายในระดับพื้นฐานก่อน ถือเป็นสิ่งสำคัญของการเรียนรู้และเข้าใจความหมายของคำ

ทฤษฎีต้นแบบในการจำแนกประเภท (categorization) ของสรรพสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ลักษณะที่มีร่วมกันของสรรพสิ่งในการจัดจำแนกมีแนวคิดสำคัญ (จิตรนนท์ กลิ่นน้อย, 2558: 345) คือ

1. ประเภท (category) มีขอบเขตที่ไม่ชัดเจน (fuzzy boundary) ไม่สามารถระบุได้ถึงการสิ้นสุดของความเป็นสิ่งหนึ่งและจุดเริ่มต้นของความเป็นอีกสิ่งหนึ่ง (จรัลวิไล จรุงญโรจน์, ม.ล., 2552: 2 อ้างถึงใน จิตรนนท์ กลิ่นน้อย, 2558: 345)

2. สมาชิกในประเภทไม่ได้มีคุณสมบัติที่เท่าเทียมกันหมด แต่จะมีตัวแทนที่ดีที่สุดที่เป็น “ต้นแบบ” (prototype) ของสมาชิกในกลุ่ม (Geeraerts, 2010: 187 อ้างถึงใน จิตรนนท์ กลิ่นน้อย, 2558: 345)

3. สมาชิกในแต่ละประเภทจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะ family resemblance (จิตรนนท์ กลิ่นน้อย, 2558: 346)

4. การจำแนกประเภทของสิ่งต่าง ๆ ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน สมาชิกไม่จำเป็นต้องมีอรรถลักษณะครบตามต้นแบบทุกประการ (จรัลวิไล จรุงญโรจน์, 2552: 3 อ้างถึงใน จิตรนนท์ กลิ่นน้อย, 2558: 346)

5. การจำแนกประเภทตามแนวคิดต้นแบบเป็นการจำแนกที่เกิดขึ้นจากกระบวนการของจิต ไม่ได้เป็นการจำแนกตามขอบเขตที่มีมาตามธรรมชาติของสิ่งนั้น (จรัลวิไล จรุงญโรจน์, 2552: 3 อ้างถึงใน จิตรนนท์ กลิ่นน้อย, 2558: 346)

ทฤษฎีต้นแบบ (prototype theory) เป็นวิธีการหาคำที่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดในความหมายเดียวกันเพื่อใช้เป็นต้นแบบของวงความหมายของนั้น ๆ และความหมายของคำในกลุ่มสมาชิกต้นแบบจะมีลักษณะที่คนส่วนใหญ่ยอมรับและนึกถึงได้ง่าย ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการหาสมาชิกต้นแบบของคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยว่ามีคุณสมบัติในการเป็นต้นแบบเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง เพื่อแสดงให้เห็นถึงระบบความคิดของคนเกาหลีกับคนไทยที่มีวัฒนธรรมในการเลือกใช้ภาษาที่ทั้งเหมือนและความแตกต่างกัน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำทฤษฎีต้นแบบ (prototype theory) มาประยุกต์ใช้ในการจำแนกประเภททางความหมายของคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในภาษาเกาหลีกับภาษาไทย เพราะการจำแนกประเภททางความหมายในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีคำว่า “ปาก” ต้องอาศัยความรู้พื้นฐานและโครงสร้างทางมโนทัศน์ ตลอดทั้งมีการเทียบโยง โดยเฉพาะการเทียบโยงโครงสร้างทางความหมายหลักเข้ากับโครงสร้างทางมโนทัศน์ภายในจิต เพื่อช่วยในการเรียนรู้และเข้าใจการใช้ภาษาของคนเกาหลีกับคนไทยได้

6.1.2 แนวคิดการตีความ (construal)

แลงแอกเคอร์ (Langacker, 2013: 55 อ้างถึงใน ศุภชัย ตีระวิชัย, 2563: 63) กล่าวว่า ความหมายของ

ถ้อยคำ (expression) ที่แสดงออกมาในรูปของภาษามิได้มีเฉพาะสิ่งที่อยู่ในความคิดของมนุษย์ (conceptual content) เท่านั้น แต่ยังเสนอ วิธีตีความ (construe) ด้วย แนวคิดการตีความ (construal) การตีความ หมายถึง ความสามารถที่มนุษย์เข้าใจเหตุการณ์เดียวกันด้วยวิธีการที่หลากหลาย (Langacker, 2013: 43 อ้างถึงใน ศุภชัย ตีระวิชัย, 2563: 63) แลงแอกเคอร์ (Langacker, 2016: 2 อ้างถึงใน ศุภชัย ตีระวิชัย, 2563: 63) ได้ยกเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ประกอบด้วยวัตถุ 2 ชิ้น ได้แก่ โต๊ะ กับ ชาม ผู้ใช้ภาษาอาจเรียบเรียงความคิดออกมาเป็นภาษาแตกต่างกัน เช่น A bowl is on the table. On the table is a bowl. หรือ The table has a bowl on it. (Langacker, 2017: 3 อ้างถึงใน ศุภชัย ตีระวิชัย, 2563: 63) แม้ว่าจะเห็นเหตุการณ์เดียวกัน แต่อาจแสดงจุดสนใจ (focus of attention) แตกต่างกันได้ เรียกว่าตีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ประโยคแรกจุดสนใจอยู่ที่ ชาม มากกว่า โต๊ะ ประโยคที่สองจุดสนใจอยู่ที่ สถานที่ หรือ ตำแหน่งที่วัตถุ นั้น ๆ วางอยู่ และประโยคสุดท้ายจุดสนใจอยู่ที่ โต๊ะ มากกว่า ชาม ปรัชญาการตีความดังกล่าวนี้ ล้วนเป็นผลมาจากการตีความทั้งสิ้น (ศุภชัย ตีระวิชัย, 2563: 63)

การที่มนุษย์มองสิ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เป็นสิ่งเดียวกันหรือเหตุการณ์เดียวกัน แต่อาจจะตีความ (construe) สิ่งหรือเหตุการณ์เหล่านั้น แตกต่างกันได้ตามประสบการณ์หรือภูมิหลังของผู้ใช้ภาษานั้น ซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลายมิติ ได้แก่ การเลือก (selection) ความเด่นชัด (prominence) มุมมอง (perspective) ความเป็นพลวัต (dynamicity) และจินตนาการ (imagination) (Langacker, 2000; 2016; 2017 อ้างถึงใน ศุภชัย ตีระวิชัย, 2563: 70-71) ดังนี้

6.1.2.1 การเลือก

การตีความกับการเลือก (selection) โดยทั่วไปเมื่อมนุษย์รับรู้เหตุการณ์และเก็บประสบการณ์เหล่านั้นไว้ในรูปภาพแทนทางความคิดที่บรรจุไว้ในความทรงจำ เมื่อมีสิ่งไปกระตุ้นให้ผู้ใช้ภาษาถ่ายทอดความคิดออกมาในรูปภาษา ผู้ใช้ภาษาก็จะเลือกใช้รูปภาษาไม่ว่าจะเป็นคำ วลี หรือประโยค ตามการตีความของตนเอง (ศุภชัย ตีระวิชัย, 2563: 71) ซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกรูปภาษา ได้แก่ ขอบเขต (scope) และความเฉพาะเจาะจง (specificity/schematicity) (Langacker, 2017: 6-9 อ้างถึงใน ศุภชัย ตีระวิชัย, 2563: 71)

ขอบเขต คือ ระยะเวลาใกล้เคียงของการมอง การตีความเริ่มจากผู้มองเหตุการณ์ (subject) ส่งสายตามองไปยังวัตถุ (object) ที่เป็นจุดสนใจ (focus of attention) วัตถุที่ผู้มองเหตุการณ์สนใจจำแนกออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ใกล้ที่สุด (immediate scope) ระยะที่ห่างออกไป (maximal scope) และระยะที่ห่างออกไปมากที่สุด (potential scope)

ความเฉพาะเจาะจง คือ ความชัดเจนหรือการให้รายละเอียดที่เฉพาะเจาะจง (granularity/resolution) ตัวอย่างลำดับชั้นความเฉพาะเจาะจงจากมากไปหาน้อย (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2563: 71)

การตีความกับการเลือกใช้รูปภาพเป็นตัวอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นอยู่กับขอบเขตและความเฉพาะเจาะจง ผู้ใช้ภาษาจะเป็นผู้กำหนดรายละเอียด การใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน มนุษย์มักพบการเลือกใช้ภาษาในลักษณะนี้บ่อยครั้ง เช่น “นักฟุตบอลทีมชาติชาวไทยเล่นดี” กับ “กองหลังทีมชาติชาวไทยเล่นดี” ประโยคทั้งสองต่างกล่าวถึงเหตุการณ์เดียวกัน แต่เลือกใช้คำในประโยคแตกต่างกัน ประโยคแรกเลือกใช้คำว่า “นักฟุตบอล” ซึ่งมีความหมายค่อนข้างกว้าง ส่วนประโยคที่สองเลือกใช้ภาษาที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้นคือ “นักฟุตบอลที่เล่นตำแหน่งกองหลัง” หากผู้ใช้ภาษาต้องการให้รายละเอียดที่เฉพาะเจาะจงมากกว่านี้ อาจจะระบุชื่อบุคคลซึ่งมีความเฉพาะเจาะจงมากมากยิ่งขึ้น (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2563: 72)

6.1.2.2 ความเด่นชัด

การตีความกับความเด่นชัด (prominence) เมื่อพิจารณาในโครงสร้างภาษา มนุษย์อาจพบเห็นความไม่สมมาตร (asymmetries) ที่เกิดขึ้นในภาษา โดยเฉพาะเรื่องความเด่นชัดของประโยค กล่าวคือ ส่วนที่ถูกขบเน้น (profile) จะเกี่ยวข้องกับจุดสนใจแรก (trajector) และ “ฐาน” (base) จะเกี่ยวข้องกับจุดสนใจรอง (landmark) (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2563: 72-73)

แลงแอกเคอร์ (Langacker, 2017: 4 อ้างถึงใน ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2563: 72-73) ได้ยกตัวอย่างการแสดงความเด่นชัดของวัตถุ 2 ชั้น และยกตัวอย่างความเด่นที่เกี่ยวกับ “สิ่ง” (thing) ในคำว่า roof และ island และตัวอย่างความเด่นที่เกี่ยวกับ “ความสัมพันธ์” (relation) ในคำว่า husband และ wife ซึ่งสามารถจำแนกการอธิบายออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มแรกเป็นตัวอย่างของคำที่มี “ฐาน” แตกต่างกัน กล่าวคือ คำว่า roof ประกอบด้วย “ฐาน” (องค์ประกอบของบ้านทั้งหมด เช่น ตัวบ้าน หลังคา ฯลฯ) ส่วนคำว่า island ประกอบด้วย “ฐาน” (องค์ประกอบของความเป็นเกาะ ได้แก่ พื้นดิน และน้ำล้อมรอบ) เมื่อมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปกระตุ้นความคิด เช่น พูดยุทธว่า roof ภาพแทนทางความคิดของคำว่า roof ก็จะขบเน้นส่วนบนสุดของบ้าน คือ ‘หลังคา’ เช่นเดียวกับคำว่า island ภาพแทนทางความคิดของคำว่า island ก็จะขบเน้นเฉพาะส่วนที่เป็นพื้นดินเท่านั้น

กลุ่มที่สองเป็นตัวอย่างของคำที่มีฐานเหมือนกัน แต่ส่วนที่ถูกขบเน้นแตกต่างกัน เช่น คำว่า husband และ wife ประกอบด้วย “ฐาน” เหมือนกัน ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา ความสัมพันธ์ดังกล่าวประกอบด้วย ฐาน ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง และแต่งงาน (แล้ว) หากกล่าวว่า husband ภาพแทนทางความคิดของคำว่า husband จะขบเน้นไปที่เพศชาย ในทางกลับกันหากกล่าวว่า wife ภาพแทนทางความคิด

ของคำว่า wife จะจับเน้นไปที่เพศหญิง แล่งแอกเคอร์ (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2563: 73) สิ่งทีฟังระมัดระวังเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องความเด่นชัด ในบางกรณีวัตถุที่มีความใกล้ชิดกันมาก ๆ ไม่ว่าจะ เป็นทางกายภาพ การสลับตำแหน่ง หรือความใกล้เคียงของรูปภาพ ซึ่งมี “ฐาน” เหมือนกันและจุดสนใจ (focus of attention) แตกต่างกัน (Langacker, 2000: 29-30 อ้างถึงใน ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2563: 74)

การตีความกับความเด่นเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เมื่อพิจารณาในภาษาไทยก็มีคำในลักษณะนี้ อย่าง การเรียงลำดับคำในประโยค ซึ่งมีทั้งความหมายเปลี่ยน เช่น กูกัดหมา และ หมากัดกู แต่ก็มีประโยคอยู่ไม่น้อย ที่ดูเหมือนว่าจะเปลี่ยนลำดับคำได้ โดยไม่เปลี่ยนความหมายหลักของประโยค (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2563: 76)

6.1.2.3 มุมมอง

การตีความกับมุมมองเกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการมอง (viewing arrangement) ประกอบด้วย การรับรู้ (perception) และการทำความเข้าใจ (conception) ปัจจัยสำคัญของการตีความที่แตกต่างกันไป ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับจุดการมอง (vantage point) คือ มอง ณ จุดไหน หรือมองจากสถานที่ใด มิตินี้เชื่อว่า หากมองในจุดการมองที่แตกต่างกันการตีความก็จะแตกต่างกันไปด้วย (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2563: 77)

แล่งแอกเคอร์ (Langacker, 2017: 19 อ้างถึงใน ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2563: 77) กล่าวถึงการจัดการด้านการมองพื้นฐาน (basic viewing arrangement) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นพื้นที่ของผู้พูด/ผู้ฟัง ประกอบด้วย “ผู้พูด” หรือ “ผู้ฟัง” เรียกว่ามโนทัศน์ที่เกิดจากผู้มองเหตุการณ์ (subject of conception) ส่วนที่สองเป็นพื้นที่ของวัตถุกายภาพที่กำลังพูดถึง (object of conception) ประกอบด้วย ความเด่น (อาจจะเป็นสิ่งต่าง ๆ หรือความสัมพันธ์ก็ได้) โดยจำแนกพื้นที่การมองออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ผู้พูด/ผู้ฟัง และพื้นที่ที่ส่งสายตามอง ได้แก่ ขอบเขตใกล้ชิด (immediate scope) และขอบเขตที่ไกลห่างออกไป (maximal scope) ขอบเขตใกล้ชิดจะเปรียบเหมือนกับการชมละครเวทีโดยมีผู้มองเหตุการณ์ คือ ผู้ชมส่วนพื้นที่ไกลห่างออกไป คือ บริเวณที่นอกเหนือจากจุดที่ผู้มองเหตุการณ์มอง (vantage point) (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2563: 77)

6.1.2.4 ความเป็นพลวัต

ความเป็นพลวัต (dynamicity) คือการเคลื่อนที่ที่จำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การเคลื่อนที่จริง (actual motion) และการเคลื่อนที่แบบสมมติ (fictive motion) การเคลื่อนที่จริง หมายถึง การเคลื่อนที่ทางกายภาพที่สามารถมองเห็นการเคลื่อนที่ จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งได้ เช่น The snake is winding through the grass. ‘งูเลื้อยผ่านหญ้า’ ส่วนการเคลื่อนที่แบบสมมติ หมายถึง การเคลื่อนที่ที่ไม่สามารถเห็นการเคลื่อนที่ทางกายภาพได้ แต่เป็นการสมมติให้สิ่งที่ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วย ตัวของมันเองสามารถเคลื่อนที่ได้โดยวิธีการเปรียบเทียบ (อีกนัยหนึ่ง เป็นการเคลื่อนที่ในความคิด) เช่น

The road is winding through the hills. ‘ถนนเลี้ยวผ่านเนินเขา’ การเคลื่อนที่แบบสมมตินี้สะท้อนให้เห็นถึงการไม่ปฏิสัมพันธ์กับโลกความเป็นจริง (disengagement) ดังตัวอย่าง “ถนน” เป็นวัตถุทางกายภาพที่ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ แต่มนุษย์ทำให้ถนนเคลื่อนที่ได้ด้วยวิธีการกวาดสายตาทางความคิด (mental scanning) เพื่อสร้างความเข้าใจและการรับรู้ภาพที่อยู่ในหัวของมนุษย์ (Langacker, 2017: 26 อ้างถึงใน ศุภชัย ตั๊วะวิชัย, 2563: 79-80)

การเคลื่อนที่แบบสมมติเกี่ยวข้องกับการตีความโดยตรง กล่าวคือ ความหมายของภาษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวของภาษาเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับมโนทัศน์ดั้งเดิม (conceptual substrate) จำนวนมหาศาลตามแนวคิดนี้ ความหมายไม่ได้อยู่ที่คำหรือประโยคเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางความคิด (mentally constructed) และปริบทร่วมด้วย ดังนั้น ความสามารถในการถ่ายทอดออกมาเป็นถ้อยคำจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์และวิธีการตีความนั้น ๆ ออกมาเป็นภาษาอย่างไร ดังตัวอย่างประโยคที่ว่า Jill ran from the cottage to the lake. ตัวอย่างนี้เป็นประสบการณ์ที่เกิดจากการเคลื่อนที่จริงคือ จิลวิ่งจากกระท่อมไปยังทะเลสาบ ลักษณะการเคลื่อนที่ดังกล่าวเป็นการสแกนเส้นทางการวิ่งจากจุดเริ่มต้นคือกระท่อมไปยังจุดสิ้นสุดคือ ทะเลสาบ เมื่อผู้ใช้ภาษาเปลี่ยนรูปประโยคใหม่ โดยนำ จิล ซึ่งเป็นมนุษย์ที่สามารถเคลื่อนที่ได้ออกไปและแทนที่ด้วยเส้นทาง (trail) แทน ในประโยคที่ว่า the trail runs from the cottage to the lake. ‘เส้นทางวิ่ง จากกระท่อมไปยังทะเลสาบ’ ประโยคหลังนี้เป็นการตีความว่าเส้นทางสามารถเคลื่อนที่แบบสมมติจากกระท่อมไปยังทะเลสาบได้ ซึ่งนำความรู้หรือประสบการณ์จากการเคลื่อนที่จริงมาใช้โดยการสแกนไว้ในความคิด (Langacker, 2016: 27 อ้างถึงใน ศุภชัย ตั๊วะวิชัย, 2563: 80)

6.1.2.5 จินตนาการ

การตีความกับจินตนาการ (imagination) เป็นประเด็นการศึกษาที่ตรงข้ามกับความเป็นจริง จินตนาการเป็นสิ่งสมมติขึ้นมาภายในความคิดของมนุษย์ ดังนั้น จินตนาการจึงไม่สนใจว่าสิ่งที่คิดจะเป็นเรื่องจริงหรือไม่ (Langacker, 2000; 2016; 2017 อ้างถึงใน ศุภชัย ตั๊วะวิชัย, 2563: 81)

โดยสรุปการตีความทั้ง 5 มิติ ล้วนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดในของมนุษย์ที่แสดงให้เห็นถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรม ของผู้ใช้ภาษา ซึ่งอาจจะมีการรับรู้เหตุการณ์ในแบบเดียวกัน แต่อาจจะมีมุมมองของแต่ละคนที่ส่งผลต่อการตีความเหตุการณ์ที่แตกต่างกันออกไป

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดการตีความ โดยเลือกใช้มิติการเลือก ความเด่นชัด และมุมมองมาใช้เปรียบเทียบภาพเหตุการณ์ที่ปรากฏในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีคำว่า “อู” และ “ปาก” เพราะเห็นว่ามิติการเลือกใช้ภาษาที่ขึ้นอยู่กับขอบเขตและความเฉพาะเจาะจง ความเด่นชัดที่สามารถแสดงถึงจุดสนใจของผู้พูดในแต่ละภาษาได้ รวมถึงมุมมองที่ผู้มองเหตุการณ์อยู่ในจุดใดก็จะแสดงความคิดในมุมมองที่ตน

เห็นแตกต่างกันออกไปนั้น จะสามารถถ่ายทอดมุมมองที่สะท้อนรูปภาพภาษาในสำนวนที่มีคำว่า “ชฺย” และ “ปาก” ออกมาตามภาษาของคนเกาหลีกับคนไทยได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่ายมากขึ้น

6.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยเรื่องนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

6.2.1 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนเกาหลี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนเกาหลี ประกอบด้วยงานวิจัย 2 เรื่อง ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้กล่าวถึงการเปรียบเทียบทางความหมายและแสดงให้เห็นถึงภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทยและคนเกาหลีที่ปรากฏในสำนวนทั้งสองภาษา

ควน (2537) เขียนปริญญาานิพนธ์เรื่อง “สำนวนเกาหลีและสำนวนไทย : การศึกษาเปรียบเทียบ” มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของสำนวนเกาหลีและสำนวนไทย เปรียบเทียบความหมายของสำนวนเกาหลีและสำนวนไทยและศึกษาเปรียบเทียบที่มาของสำนวนเกาหลีและสำนวนไทย โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยเอกสารภาษาเกาหลีและภาษาไทยจาก หนังสือ Maxims and Proverb of Old Korea by Tae Hung Ha พจนานุกรมสำนวนเกาหลี หนังสือได้ประโยชน์จากอักษร ได้ภาษาจากการพูด หนังสือสำนวนไทยเล่ม 1 และ เล่ม 2 หนังสือสำนวนไทย หนังสือภาษา-พาสาร์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน และหนังสืออื่น ๆ ที่กล่าวถึงสำนวนไทย

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทั่วไปของสำนวนเกาหลีและสำนวนไทยมีทั้งที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน คือ มีจำนวนคำเหมือนและใกล้เคียงกัน การแบ่งวรรคสำนวนเกาหลีแบ่งตามลักษณะประโยค ส่วนสำนวนไทยแบ่งเพื่อประโยชน์ด้านจังหวะและการสัมผัส การใช้คำสัมผัสคล้องจอง สำนวนไทยจะเน้นด้าน การใช้คำสัมผัสคล้องจอง ส่วนภาษาเกาหลีจะเป็นการใช้คำซ้ำ มีทั้งซ้ำคำทั้งคำ ซ้ำคำบางส่วน และซ้ำคำเชื่อม ซึ่งสำนวนไทยไม่มีการใช้คำเชื่อม ลักษณะการเลือกใช้คำที่มีความหมาย ในสำนวนเกาหลีและสำนวนไทยเหมือนกัน คือเลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน และความหมายตรงข้ามกัน ในด้านการเปรียบเทียบความหมายของสำนวนเกาหลีและสำนวนไทย พบว่า สำนวนเกาหลีและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือน และคล้ายคลึงกัน จำนวน 61 สำนวน แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สำนวนเกาหลีที่มีความหมายเหมือนกับสำนวนไทย และสิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบเหมือนกัน จำนวน 3 สำนวน เช่น *ตรอก สุดทาง หมา* ตรงกับสำนวนไทยว่า *หมาจนตรอก* สำนวนเกาหลีที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย และสิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบต่างกันอย่างประการ จำนวน 22 สำนวน เช่น *กัด หมา เหา ไม่* ตรงกับสำนวนไทยว่า *หมาเห่าไม่กัด* และสำนวนเกาหลีที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย และสิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบต่างกัน จำนวน 36 สำนวน เช่น *พูดกลางวันนกได้ยิน พูดกลางคืนหนูได้ยิน* ตรงกับสำนวนไทยว่า *กำแพงมีหู ประตูมีช่อง*

ในส่วนของที่มาจากสำนวนเกาหลีและสำนวนไทยมีที่มาจากด้านต่าง ๆ เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน คือมาจากธรรมชาติ เช่น *น้ำลึกไม่มีเสียง* ในสำนวนเกาหลี และ *น้ำท่วมทุ่ง ผักบุ้งโหรงเหรง* ในสำนวนไทย พืชผักผลไม้ เช่น *เหมือนรากหัวผักกาดขาว* ในสำนวนเกาหลี และ *ผักชีโรยหน้า* ในสำนวนไทย สัตว์ เช่น *หนีกวางปะเสื่อ* ในสำนวนเกาหลี และ *ชีข้างจับตักแตน* ในสำนวนไทย การกระทำ ความประพฤติ การปฏิบัติตนและการกินอยู่ของคน เช่น *ให้โรคแล้ว ให้กินยา* ในภาษาเกาหลี และ *ปิดทองหลังพระ* ในสำนวนไทย อวัยวะต่าง ๆ เช่น *เกาชาคนอื่น* ในสำนวนเกาหลี และ *ปากปลาร้า* ในสำนวนไทย ของกินของใช้ เช่น *กินข้าวต้มเย็น* ในสำนวนเกาหลี และ *เข็นครกขึ้นภูเขา* ในสำนวนไทย แบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม เช่น *คำพูดน้อยยิ่งดี* ในสำนวนเกาหลี และ *ตั้งศาลเตี้ย* ในสำนวนไทย ศาสนา เช่น *พระตัดผมตัวเองไม่ได้* ในสำนวนเกาหลี และ *ตักบาตรถามพระ* ในสำนวนไทย นิทาน วรรณคดี หรือประวัติศาสตร์ เช่น *กระดาศือกัณฑ์* ในภาษาเกาหลี และ *ชัฏดาทัพ* ในสำนวนไทย และการละเล่น กีฬา และการแข่งขัน เช่น *ตีกลองเต็นรำ* ในสำนวนเกาหลี และ *ทิ้งไฟใบสุดท้าย* ในสำนวนไทย เป็นต้น

จากงานของควอน (2537) ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเกาหลีและสำนวนไทยสามารถแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันออกไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อทางศาสนาและทัศนคติ ที่สะท้อนให้เห็นจากที่มาและความหมายของสำนวนนั้น ๆ

ปาร์ค (2558) เขียนบทความเรื่อง “มโนทัศน์ของคำว่า ใจ ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาเกาหลี” มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษามโนทัศน์ของคำว่า “ใจ” ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับคำว่า 마음/maeum/ (“ใจ”) ในภาษาเกาหลี ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistics) โดยศึกษาความหมายเชิงนามธรรมของ “ใจ” ที่แสดงถึงกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกหรือลักษณะนิสัย ตลอดจนศึกษามโนอุปลักษณ์ที่เป็นกลไกทางปริชานในการเข้าใจความหมายเชิงนามธรรมของคำว่า “ใจ” ในภาษาไทยและคำว่า 마음/maeum/ (“ใจ”) ในภาษาเกาหลี โดยเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมรวมไปถึงเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างในการสร้างมโนทัศน์ของคำที่หมายถึง “mind” ระหว่างภาษาไทยกับภาษาเกาหลี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์และการอธิบายเหตุผลเชิงวัฒนธรรมประเพณี

ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทยและชาวเกาหลีใช้กลไกทางปริชานที่เรียกว่า อุปลักษณ์ ในการเข้าใจความหมายเชิงนามธรรมของคำที่มีความหมายว่า “mind” โดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมและใกล้เคียงกว่า ได้แก่ ใจคือร่างกาย เช่น *สบายใจ* กับ *마음이 편하다 (ใจสบาย)* ใจคือภาชนะ เช่น *เต็มใจ* กับ *마음이 차다*

(เต็ม(ใน)ใจ)ใจคือพื้นที่(ห้อง) เช่น เปิดใจ กับ *마음에 열다*(เปิดใจ)ใจคือสิ่งของ เช่น วางใจ กับ *마음에 놓다*(วางใจ)ใจคือสิ่งเปราะบาง เช่น ใจขาด กับ *마음이 찢어지다*(ใจถูกทำให้ขาด)ใจคือสิ่งเคลื่อนที่ เช่น ใจมา กับ *마음이 가다*(ใจไป)ใจคืออาหาร เช่น ใจเสีย กับ *마음이 상하다*(ใจเน่าเสีย)ใจคือทรัพยากร เช่น ซื่อใจ กับ *마음을 사다*(ซื่อใจ)ใจคือหนังสือ (กระดาษ) เช่น อ่านใจ กับ *마음을 읽다*(อ่านใจ)และใจคือดอกไม้ เช่น ใจบาน กับ *마음이 피어나다*(ใจเบิกบาน) เป็นต้น และมโนทัศน์ของ “mind” ในภาษาไทยและภาษาเกาหลีมีลักษณะคล้ายกันมาก และเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นสากลลักษณะประการหนึ่งในความเป็นมนุษย์ และถึงแม้ว่าบางคำจะเป็นคำที่มีโครงสร้างเหมือนกัน และมาจากอุปลักษณ์เดียวกัน แต่อาจแสดงความหมายต่างกัน เนื่องจากมีเงื่อนไขทางภาษาหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

จากงานของปาร์ค (2558) ผู้วิจัยเห็นว่าการขยายความหมายเชิงนามธรรมที่แสดงถึงกิจกรรมทางปัญญา อารมณ์ความรู้สึก และลักษณะนิสัยของคำเรียกอวัยวะร่างกาย “ใจ” สามารถสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) ของคนเกาหลีกับคนไทย ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการขยายความหมายของคำเรียกอวัยวะอื่น ๆ ในสำนวนเกาหลีและสำนวนไทยต่อไปได้

6.2.2 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำบอกอวัยวะในสำนวนและภาษิต

งานวิจัยที่ศึกษาคำบอกอวัยวะในสำนวนและภาษิต ประกอบด้วยงานวิจัย 9 เรื่อง ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้กล่าวถึงความหมายของคำบอกอวัยวะต่าง ๆ ที่ปรากฏในสำนวนและภาษิตและแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ของคนจีน คนญี่ปุ่น คนเกาหลี และคนไทยที่มีต่อคำบอกอวัยวะนั้น ๆ ผ่านสำนวนและภาษิต

สุมาลี ศรีปานเงิน (2543) เขียนงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า xīn (心) “ใจ” กับสำนวนไทยที่มีความหมายตรงกัน” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาลักษณะของสำนวนจีนที่มีคำว่า 心 xīn (ใจ) ปรากฏอยู่ เพื่อวิเคราะห์ความหมายของสำนวนจีนที่มีคำว่า 心 xīn (ใจ) เปรียบเทียบกับสำนวนไทยที่มีความหมายตรงหรือคล้ายกัน และเพื่อเปรียบเทียบสำนวนที่แสดงถึงคุณธรรม ทัศนคติ ความคิด และอารมณ์ความรู้สึกของชนชาติจีนและชนชาติไทย โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยเอกสารจากหนังสือเกี่ยวกับสำนวนจีน พจนานุกรมสำนวนจีน และเอกสารต่าง ๆ และกำหนดขอบเขตของการศึกษาสำนวนจีนที่ประกอบด้วยคำ 4 คำ และมีคำว่า 心 xīn (ใจ) ปรากฏอยู่ในตัวสำนวนและเป็นสำนวนจีนที่ใช้กันแพร่หลายในสมัยของผู้วิจัย สำนวนไทยที่นำมาเปรียบเทียบกับสำนวนจีนนั้น ประกอบด้วยถ้อยคำประเภทสำนวน สุภาษิต คำพังเพย คำคม ตลอดจนคำอุปมาอุปไมย

ผลการศึกษาพบว่า สำนวนจีนสามารถวิเคราะห์ได้ 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่เป็นความหมายเปรียบเทียบที่มีการนำถ้อยคำที่ปรากฏเป็นสำนวนมาใช้ในความหมายใหม่ อาจมีคำบอกการเปรียบเทียบ

หรือไม่มีคำบอกการเปรียบเทียบ เพียงแค่อาศัยถ้อยคำสำนวนที่เป็นรูปธรรมในการสร้างภาพพจน์อุปมาเพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายทางนามธรรม เช่น มีความเจ็บปวดรวดร้าว ประเภทที่เป็นความหมายเกี่ยวเนื่องกัน เป็นความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนนั้นมีความหมายเกี่ยวข้องกับความหมายเดิม แต่ไม่ใช่ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เช่น มีความมุ่งมั่นเอาใจใส่ ไม่จับจด และประเภทที่มีความหมายซึ่งได้จากคำสอนของศาสนา หรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ความหมายเดิมของถ้อยคำสำนวนมีความหมายเกี่ยวข้องกับคำสอนทางศาสนาหรือเนื้อหาในประวัติศาสตร์ แต่ภายหลังกนำมาใช้ในความหมายใหม่ แต่ยังคงมีความเกี่ยวเนื่องกับความหมายเดิมอยู่ เช่น หนุ่มสาวมีจิตใจปฏิพัทธ์ต่อกัน ด้านการเปรียบเทียบความหมายของสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีคำว่า 心 xīn (ใจ) ที่ประกอบด้วยคำ 4 คำ พบว่ามีความสัมพันธ์ 3 ลักษณะ ได้แก่ สำนวนจีนที่มีคำบอกอวัยวะ 心 xīn (ใจ) ที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทยที่มีคำบอกอวัยวะ “ใจ” มีจำนวน 44 สำนวน เช่น *สังเส ไม่นั่นนอน* ตรงกับสำนวนไทยว่า *สองจิตสองใจ* สำนวนจีนที่มีคำบอกอวัยวะ 心 xīn (ใจ) ที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทยที่มีคำบอกอวัยวะอื่น มีจำนวน 26 สำนวน เช่น *ประมาท เลินเล่อ* ตรงกับสำนวนไทยว่า *มือห่างตีนห่าง* และสำนวนจีนที่มีคำบอกอวัยวะ 心 xīn (ใจ) ที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทยที่ไม่มีการใช้คำบอกอวัยวะใด ๆ ในสำนวน มีจำนวน 26 สำนวน เช่น *จิตใจน้อมรับด้วยความ ยินดีและเต็มใจ* ตรงกับสำนวนไทยว่า *หมอบราบคาบแก้ว* และด้านการเปรียบเทียบภาพสะท้อนของสำนวนจีนที่มีคำบอกอวัยวะ 心 xīn (ใจ) กับสำนวนไทยสะท้อนให้เห็นถึงแง่มุมต่าง ๆ ที่ทั้งสองชนชาติมีลักษณะที่คล้ายกัน เช่น ภาพสะท้อนเกี่ยวกับศาสนา เช่น *จิตใจพระโพธิสัตว์* ภาพสะท้อนเกี่ยวกับสัตว์ เช่น *จิตใจงู จิตใจแมงป่อง* ภาพสะท้อนที่เกี่ยวกับความหมายของจำนวนนับ เช่น *หนึ่งจิต หนึ่งใจ* ภาพสะท้อนเกี่ยวกับอวัยวะ เช่น *ใจตรง ปากไว* ภาพสะท้อนเกี่ยวกับภูมิปัญญาของคนสมัยโบราณ เช่น *ใจเหมือนลูกมีดกรีด* ภาพสะท้อนเกี่ยวกับคุณธรรมของคนในสังคม เช่น *จิตใจซื่อสัตย์สุจริต* และภาพสะท้อนเกี่ยวกับจริยธรรมของคนสมัยโบราณ เช่น *จริงใจ เจตนา* เป็นต้น

จากงานของสุมาลี ศรีปานเงิน (2543) ผู้วิจัยเห็นว่าแม้ประเทศไทยกับประเทศจีนมีความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องของภาษา วัฒนธรรม และลักษณะทางภูมิประเทศและภูมิอากาศ แต่ก็ปรากฏการมองภาพเหตุการณ์ที่สะท้อนจากสำนวนในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

วรรณิตา ถึงแสง (2545) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา”” มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา” กับสำนวนไทย และเพื่อวิเคราะห์ลักษณะที่เหมือนกันและต่างกันของสำนวนที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา” ในภาษาทั้งสอง โดยผู้วิจัยได้รวบรวมและศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา”

และเป็นสำนวนที่ใช้กันอยู่ในภาษาพูดปัจจุบัน จำนวน 244 สำนวน จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับสำนวนจีนและสำนวนไทย

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะรูปแบบของสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำบอกอวัยวะแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้คำบอกอวัยวะคำเดียวในสำนวนจีนและสำนวนไทย ซึ่งสามารถแบ่งได้ 7 ลักษณะ ได้แก่ คำที่อยู่ในตำแหน่งแรก คำที่อยู่ในตำแหน่งที่ คำที่อยู่ตำแหน่งที่สาม คำที่อยู่ตำแหน่งที่สี่ คำที่อยู่ตำแหน่งที่ห้า คำที่อยู่ตำแหน่งสุดท้าย และคำที่อยู่ในสำนวนที่มีสองวรรค เช่น *พัน ลี ที่ เคน เร็ม ที่ เท้า ลง* และ *เสียทองเท่าหัว ไม่ยอมเสียหัวให้ใคร* ในส่วนของการใช้คำบอกอวัยวะสองคำในสำนวนจีนและสำนวนไทย สามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำบอกอวัยวะสองคำเรียงติดกันในสำนวนที่มีวรรคเดียว เช่น *กระตูก เนื้อ แยกจากกัน* และ *หูตาสว่าง* การใช้คำบอกอวัยวะสองคำคั่นสลับกับคำอื่นในสำนวนที่มีวรรคเดียว เช่น *พระ ปาก งู ใจ* และ *ชายหน้าชายตา* และการใช้คำบอกอวัยวะสองคำในสำนวนที่มีสองวรรค เช่น *ตา มอง สี ดำน หู ฟัง แปร ติศ* และ *มือไม่พาย เอาเท้าราน้ำ* ด้านความหมายของคำบอกอวัยวะ “ตา” ในสำนวนจีนและสำนวนไทยพบว่า มีทั้งความหมายโดยตรง คือ ความหมายเดิมของคำที่หมายถึงอวัยวะ “ตา” เช่น *ตา ไม่ ให้ เห็น* หมายถึง ละลานตาไปหมด และ *ตาเจ้าชู้* หมายถึง ตาที่แสดงอาการกรุ่มกริม เป็นเชิงทอดไมตรีในทางชู้สาว และความหมายโดยนัย คือ ความหมายที่หมายความเชื่อมโยงไปถึงสิ่งอื่นที่ไม่ได้หมายถึงอวัยวะ “ตา” เช่น *ตาข่าย ตา ไม่ห่าง* หมายถึง กฎเคร่งครัด และ *เข้าตาจน* หมายถึง หมดหนทางที่จะแก้ไข ส่วนการเปรียบเทียบความหมายของสำนวนจีนที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา” กับสำนวนไทย พบว่าสำนวนภาษาจีนจำนวน 113 สำนวนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย และมีสำนวนที่มีความหมายต่างกับสำนวนไทยจำนวน 131 สำนวน ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน และใช้คำบอกอวัยวะ “ตา” เหมือนกัน เช่น *คิ้ว มา ตา ไป* กับ *ตาเจ้าชู้* หมายถึง ตาที่แสดงอาการกรุ่มกริม เป็นเชิงทอดไมตรีในทางชู้สาว สำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แต่สำนวนไทยใช้คำบอกอวัยวะชนิดอื่น เช่น *ตา อิม ท้อง หิว* กับ *หมามองเครื่องบิน* หมายถึง เห็นแล้วทำอะไรไม่ได้ และสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แต่สำนวนไทยไม่กล่าวถึงคำบอกอวัยวะ เช่น *พระจันทร์ คิ้ว ดาว ตา* และ *สวยหยาดฟ้ามาดิน* หมายถึง สวยมาก เป็นต้น

จากงานของวรรณิตา ถึงแสง (2545) ผู้วิจัยเห็นว่าความหมายโดยตรงและโดยนัยที่ปรากฏในสำนวนที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา” ในสำนวนจีนและสำนวนไทย มีทั้งความเหมือนกันและแตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและมุมมองของคนจีนและคนไทย

วรรณมา ชินวิทย์ (2546) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความหมายเปรียบเทียบ “หน้า” เปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น” มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาความหมายเปรียบเทียบคำว่า “หน้า” ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับคำแปลในภาษาญี่ปุ่น และเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบมโนทัศน์ของคำว่า “หน้า” ในภาษาไทยกับคำว่า “kao” ในภาษาญี่ปุ่น โดยใช้กรอบแนวคิดการศึกษาความหมายเปรียบเทียบของ เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980)

ผลการศึกษาพบว่า คำว่า “หน้า” ในภาษาไทย นอกจากจะสามารถแปลเป็น “kao” แล้ว ยังสามารถแปลโดยใช้คำอื่น ๆ ได้อีก เช่น “tsura” “men” “mentsu” และ “menmoku” ด้านมโนทัศน์ของคำว่า “หน้า” ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับมโนทัศน์ของคำว่า “kao” ในภาษาญี่ปุ่นพบว่า มีลักษณะคล้ายกัน คือ มีการใช้ตีความขยายจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปจนถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ลักษณะหน้าตา ความรู้สึก คนความประพฤติ และชื่อเสียงเกียรติยศ โดยมีคำว่า “หน้า” ที่แสดงมโนทัศน์ของความรู้สึกมากที่สุด และใช้คำว่า “kao” ที่แสดงมโนทัศน์ของความรู้สึกมากที่สุดเช่นกัน เช่น *หน้าตาเฉย หน้าเสีย และหน้าคำคร่ำครวญ* เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าบางสำนวนของคำว่า “หน้า” มีความหมายและสิ่งที่ใช้เปรียบเทียบเหมือนกับบางสำนวนของคำว่า “kao” เช่น *หน้าบานและคู้หน้า* แต่มีบางสำนวนของคำว่า “หน้า” กับ “kao” ที่มีมโนทัศน์กับความหมายเหมือนกัน แต่สิ่งที่ใช้เปรียบเทียบต่างกัน เช่น *หน้าจืด* กับ *noperaboona kao* หมายถึง หน้าตาไม่คมเข้ม และมีบางสำนวนของคำว่า “หน้า” กับ “kao” ที่มีมโนทัศน์กับสิ่งที่ใช้เปรียบเทียบเหมือนกัน แต่มีความหมายต่างกัน เช่น *ชายหน้า* หมายถึง ทำให้อับอาย กับ *kao o ura* แปลว่า *ชายหน้า* หมายถึง ทำให้ตนเองเป็นจุดเด่น เป็นต้น

จากงานของวรรณมา ชินวิทย์ (2546) ผู้วิจัยเห็นว่ามโนทัศน์ของคำว่า “หน้า” และ “kao” ในภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะแสดงทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

เบญญาทิพย์ ศุภะกะลิน (2551) เขียนบทความเรื่อง “อุปลักษณเชิงมโนทัศน์คำเกี่ยวกับอวัยวะในภาษาจีนกับภาษาไทย” มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาการใช้อุปลักษณเพื่อสื่อมโนทัศน์ใหม่ในภาษาจีนกับภาษาไทยและเพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์ของคำเกี่ยวกับอวัยวะในภาษาจีนกับภาษาไทย โดยใช้แนวคิดอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor) ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) โดยผู้วิจัยเลือกคำเกี่ยวกับอวัยวะที่มีความถี่สูงปรากฏในฐานข้อมูลของศูนย์วิจัยภาษาศาสตร์ภาษาจีน มหาวิทยาลัยปักกิ่ง (Center for Chinese Linguistics Peking University) ได้แก่ 1. 头, 首 (หัว) 2. 脸, 面 (หน้า) 3. 眼, 目 (ตา) 4. 口, 嘴 (ปาก) 5. 手 (มือ) 6. 脚, 足 (เท้า)

ผลการวิจัยพบว่า มโนทัศน์ใหม่ของคำเกี่ยวกับอวัยวะในภาษาจีนกับภาษาไทยที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันจะใช้การทำงานของอวัยวะมาสื่อความหมาย เช่น *คิดด้วยหัว มองด้วยตา พูดหรือกินด้วยปาก บอกความรู้สึกด้วยใบหน้า ทำด้วยมือ เคลื่อนที่ด้วยเท้า* เป็นต้น นอกจากการทำงานของอวัยวะแล้ว ได้มีการนำตำแหน่งของอวัยวะมาสื่อความหมาย ดังเห็นได้จาก “หัว” และ “เท้า” เป็นอวัยวะที่อยู่บนสุดและล่างสุดของคน ถูกนำมาสื่อความหมายในตำแหน่งบนสุด เช่น *เตียง+หัว* หมายถึง *หัวเตียง* ปลายสุดและล่างสุดของสถานที่และสิ่งของ เช่น *ภูเขา+เท้า* หมายถึง *ตีนเขา* “ปาก” เป็นอวัยวะที่โดยทั่วไปใช้กินอาหารและดื่มน้ำ ในบางครั้งใช้ในการคายสิ่งต่าง ๆ ออกจากร่างกาย จึงนำมาสื่อความหมายตำแหน่งทางเข้าออกของสิ่งของ ภาชนะ หรือสถานที่ เช่น *ชาม+ปาก* หมายถึง *ปากชาม* และ “หน้า” เป็นส่วนหน้าของศีรษะ นำมาสื่อความหมายส่วนบนของบางสิ่ง เช่น *ห้อง+หน้า* หมายถึง *หน้าห้อง* อีกทั้งมีการใช้รูปร่างลักษณะของอวัยวะ “ตา” มาสื่อรูปร่างลักษณะของวัตถุสิ่งของ เช่น รูปร่างลักษณะกลม *มังกร+ตา* หมายถึง ลำโพง ส่วนความแตกต่างจะพบได้ว่าในภาษาจีนมีการนำคำเกี่ยวกับอวัยวะทั้ง 6 มาใช้เรียกมโนทัศน์ใหม่มากกว่าในภาษาไทย โดยมโนทัศน์ดังกล่าวจะมีการเชื่อมโยงจากความหมายพื้นฐานและต่อยอดแนวคิดที่แตกต่างกันออกไป บางคำได้ถูกนำไปสื่อความหมายที่ต่างกัน ในความหมายเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันก็ได้ ใช้คำเกี่ยวกับอวัยวะที่ต่างกัน และบางความหมายในภาษาไทยไม่ได้ใช้คำเกี่ยวกับอวัยวะมาใช้เรียก มโนทัศน์ใหม่ แต่ได้ใช้คำกริยาหรือคำนามอื่นที่สัมพันธ์กับอวัยวะนั้นมาเพื่อสื่อความหมายเดียวกันกับคำในภาษาจีน

จากงานของเบญญาทิพย์ ศุภะกะลิน (2551) ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำเกี่ยวกับอวัยวะในภาษาจีนกับภาษาไทย สามารถแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทางความคิดของคนจีนกับคนไทยที่คล้ายกันและแตกต่างกัน ผ่านการนำคำเกี่ยวกับอวัยวะมาผสมกับคำอื่น ๆ และเกิดเป็นมโนทัศน์ใหม่ขึ้นมาใช้สื่อสารกันในชีวิตได้

สิทธิณี ธรรมชัย (2553) เขียนงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์สำนวนเกาหลีที่เกี่ยวกับร่างกาย” วัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาประเภทโครงสร้าง ความหมาย การใช้สำนวนเกาหลีที่เกี่ยวกับร่างกาย และภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสำนวนเกาหลีที่เกี่ยวกับร่างกาย โดยผู้วิจัยรวบรวมและวิเคราะห์สำนวนที่เกี่ยวกับร่างกายของมนุษย์จำนวน 1,067 สำนวนจากพจนานุกรม 3 เล่ม และเว็บไซต์ 1 เว็บไซต์

ผลการศึกษาพบว่า สำนวนที่เกี่ยวกับร่างกายแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ประเภทสำนวนที่เกี่ยวกับร่างกายภายนอก มีจำนวน 882 สำนวน โดยส่วนของร่างกายภายนอกที่นำมาใช้เป็นสำนวนมากที่สุด คือ มือ มีจำนวน 130 สำนวน และส่วนของร่างกายภายนอกที่นำมาใช้เป็นสำนวนน้อยที่สุด คือ แก้มและซี่ข้าง มีจำนวนส่วนละ 1 สำนวน ประเภทสำนวนที่เกี่ยวกับร่างกายภายใน มีจำนวน 120 สำนวน โดยส่วนของ

ร่างกายภายในที่นำมาใช้เป็นสำนวนมากที่สุด คือ กระดูก มีจำนวน 43 สำนวน และส่วนของร่างกายภายในที่นำมาใช้เป็นสำนวนน้อยที่สุด คือ ปอดและไขมัน มีจำนวนส่วนละ 1 สำนวน ประเภทสำนวนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งขับถ่าย มีจำนวน 43 สำนวน โดยสิ่งขับถ่ายที่นำมาใช้เป็นสำนวนมากที่สุด คือ เหงื่อ มีจำนวน 12 สำนวน และสิ่งขับถ่ายที่นำมาใช้เป็นสำนวนน้อยที่สุด คือ เลือดกำเดา มีจำนวน 2 สำนวน ประเภทที่มีเกี่ยวข้องกับร่างกาย มีจำนวน 22 สำนวน โดยสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับร่างกายที่นำมาใช้เป็นสำนวนมากที่สุด คือ พลังที่ออกจากร่างกาย มีจำนวน 10 สำนวน และสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับร่างกายที่นำมาใช้เป็นสำนวนน้อยที่สุด คือ ความดันโลหิต มีจำนวน 1 สำนวน ในส่วนของโครงสร้างของสำนวนเกาหลีที่เกี่ยวข้องกับร่างกายมีโครงสร้างสำนวน 14 แบบ ซึ่งโครงสร้างสำนวนเกาหลีแบบที่พบมากที่สุด คือ กรรม+ภาคแสดง เช่น *가슴을 불태우다* (เผาใจ) ในส่วนของภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสำนวนเกาหลีที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย คือ ภาพสะท้อนทางสังคม ได้แก่ ในสมัยก่อนสังคมเกาหลีเป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีการเพาะปลูกพืชผักและการเลี้ยงสัตว์ เช่น *얼굴이 흥당무가 되다* (หน้าเป็นแครอทแดง) การเดินทางมีการแบกสัมภาระหรือคนไว้ที่หลัง เช่น *등에 업다* (แบกไว้ที่หลัง) และใช้เท้าเป็นหลัก เช่น *발이 넓다* (เท้ากว้าง) และภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมการแต่งงาน เช่น *귀밑머리(를) 올리다* (เอาผมหลังหูขึ้น) การบวช เช่น *머리를 깎다* (โกนผม) งานศพ เช่น *머리(를) 풀다* (ปล่อยผม) อาหาร เช่น *입에 맞는 떡* (ต๋อที่เหมาะปาก) และแนวคิดความเชื่อเหนือสิ่งธรรมชาติ เช่น *발이 손이 되도록 발다* (อธิษฐานจนเท้าจะกลายเป็นมือ) เป็นต้น

จากงานของสิทธิณี ธรรมชัย (2553) ผู้วิจัยเห็นว่าคนเกาหลีให้ความสำคัญกับอวัยวะภายในและภายนอกในร่างกายว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก และสำนวนเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนเกาหลีอีกด้วย

รวีวรรณ จิราภรณ์ไพศาล (2561) เขียนรายงานวิจัยเรื่อง “สำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะ” มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างทางภาษาของสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะ ความหมายของสำนวน รวมถึงภาพสะท้อนที่ปรากฏผ่านสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะ โดยศึกษาเฉพาะสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะเท่านั้น สำนวนจีนที่นำมาศึกษาประกอบด้วยคำตั้งแต่ 3 คำขึ้นไป และสำนวนจีนที่นำมาศึกษานั้นมิได้จำกัดเฉพาะสำนวนเท่านั้น จะเป็นสุภาษิต คำพังเพยอื่น ๆ ที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะก็ได้ โดยรวบรวมข้อมูลสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะจำนวน 88 สำนวน จากหนังสือชุมนุมสำนวนจีน เล่ม 1 หนังสือชุมนุมสำนวนจีน เล่ม 2 หนังสือชุมนุมสำนวนจีน เล่ม 3 หนังสือสนุกกับสำนวนจีน หนังสือ 100 สำนวนควรรู้ ไทย-จีน และหนังสือศัพท์สำนวนจีน กลุ่มคำ 3 อักขร

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะโครงสร้างทางภาษาของสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะนั้น ส่วนใหญ่มีจำนวนคำ 4 คำ เช่น *เจ็ด มือ แปด เท้า* การสัมผัสพยัญชนะ สระและการซ้ำคำปรากฏทั้งในวรรคเดียวกันและระหว่างวรรค ส่วนโครงสร้างทางไวยากรณ์พบว่า สำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สำนวนที่เป็นวลี เช่น *สูญหาย หน้า* และสำนวนที่เป็นประโยค เช่น *ตา ใน ไม่มี คน* ด้านความหมายของสำนวนพบว่า มีการสื่อความหมายแฝงไว้ในสำนวน ได้แก่ ปาก ริมฝีปาก และฟัน หมายถึง การพูดและความสัมพันธ์ที่ต้องพึ่งพาหาประโยชน์กัน เช่น *ริมฝีปาก สูญเสีย ฟัน หนาว หน้า* หมายถึง เกียรติยศ ศักดิ์ศรีและภาพลักษณ์ เช่น *รัก หน้า* เป็นต้น ในส่วนของการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏผ่านสำนวนพบว่า สำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศของประเทศจีนที่มีภูเขา แหล่งน้ำสำคัญ เช่น *มี ตา ไม่ รู้ ขุนเขาไท่ชาน* รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ เช่น *ถนน ไกลโพ้น รู้ ม้า กำลัง วัน นาน ปรากฏ คน ใจ* นอกจากนี้ยังสะท้อนทัศนคติเรื่องเกียรติยศ เช่น *ดี บวม หน้า เต็ม คนอ้วน* การดำเนินชีวิต เช่น *ว่างเปล่า มือ เริ่ม* ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติและ การเคารพนับถือเทพเจ้า เช่น *ไต้ซุ่ย หัว บน ขยับ ดิน* เป็นต้น

จากงานของรวิวรรณ จิราภรณ์ไพศาล (2561) ผู้วิจัยเห็นว่าความหมายของสำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะมีมโนทัศน์เชิงนามธรรมปรากฏอยู่ด้วย และเห็นภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวจีนผ่านสำนวนที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะ

สิทธิณี ธรรมชัย, พุทธชาติ โปธิบาล และอุมาภรณ์ สังขมาน (2561) เขียนงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาอุปลักษณะมโนทัศน์ของ ㄣ (nun) ‘ตา’ ㄍ (kwi) ‘หู’ ㄎ (kho) ‘จมูก’ และ ㄇ (ip) ‘ปาก’” มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติความเป็นอุปลักษณะ และอุปลักษณะมโนทัศน์ของ ㄣ (nun) ‘ตา’ ㄍ (kwi) ‘หู’ ㄎ (kho) ‘จมูก’ และ ㄇ (ip) ‘ปาก’ โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์อุปลักษณะตามแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์อุปลักษณะของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980)

ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์คุณสมบัติร่วมของ ㄣ (nun) ‘ตา’ ㄍ (kwi) ‘หู’ ㄎ (kho) ‘จมูก’ และ ㄇ (ip) ‘ปาก’ ปรากฏข้อมูลการใช้ภาษาที่มีคำ ㄣ (nun) ‘ตา’ ㄍ (kwi) ‘หู’ ㄎ (kho) ‘จมูก’ และ ㄇ (ip) ‘ปาก’ ในวงความหมายที่ตรงกับคุณสมบัติของสถานที่ สิ่งของ และสิ่งมีชีวิต ด้านอุปลักษณะมโนทัศน์ของ ㄣ (nun) ‘ตา’ ㄍ (kwi) ‘หู’ ㄎ (kho) ‘จมูก’ และ ㄇ (ip) ‘ปาก’ สามารถแบ่งออกเป็น 3 อุปลักษณะ ได้แก่ อุปลักษณะสถานที่ ประกอบด้วย สถานที่ปิดล้อม สถานที่มีบริเวณ สถานที่สว่าง สถานที่มีระยะทาง และสถานที่มีความหนาแน่น เช่น *그 사람은 너희들 눈밖에 있는 나라* (คนนั้นอยู่นอกตาพวกเขา) หมายถึง พวกเขาไม่ได้สนใจ

คนนั้นสินะ 귀에 들어가다(เข้าไปที่หู) หมายถึง ได้ยิน 코앞에 다가온다(มาใกล้ที่หน้าจมูก) หมายถึง มาใกล้มาก และ 말을 입에 올리기 시작했다(ได้เริ่มเอาคำพูดขึ้นที่ปาก) หมายถึง เริ่มพูด อุปลักษณฺ์สิ่งของ ประกอบด้วย ของใช้ สิ่งของเปลี่ยนการครอบครองได้ บรรจุภณฺ์ สิ่งของเสียหายได้ สิ่งทอ เครื่องมือ สิ่งของส่องแสงได้ และเครื่องจักร เช่น 눈이 빠지도록 기다렸다(รอจนตาหลุด) หมายถึง รอานานมาก 귀가 풀리다(หูถูกเจาะ) หมายถึง ฟังรู้เรื่อง 코를 걸다(แหวนจมูก) หมายถึง พกติดตัวด้วยความภาคภูมิใจ และ 이번에도 입으로 지울래? (ในครั้งนีั้ทำความสะอาดปากด้วยหรือ?) หมายถึง ในครั้งนีั้ก็จะจัดการด้วยคำพูดหรือ? และอุปลักษณฺ์สิ่งมีชีวิต ประกอบด้วย คนและสัตว์ เช่น 눈이 빠른 사람들(พวกคนที่ตาเร็ว) หมายถึง พวกคนที่ช่างสังเกต 귀를 의심하다(หูสงสัย) หมายถึง รู้สึกว่าฟังผิด และ 입이 심심하다(ปากแข็ง) หมายถึง อยากรานอาหารว่าง เป็นต้น

จากงานของสิทธิณี ธรรมชัย, พุทธชาติ โปธิบาล และอุมาภรณ์ สังขมาน (2561) ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาอุปลักษณฺ์มนทัศน์ของของ 눈(nun) ‘ตา’ 귀(kwi) ‘หู’ 코(kho) ‘จมูก’ และ 입(ip) ‘ปาก’ ทำให้สามารถเข้าใจระบบความคิดของคนเกาหลี

ไตรทิพย์สุตา เสนาธรรมและศันสนีย์ เอกอัจฉริยา (2562) ศึกษาเรื่อง “มนโอุปลักษณฺ์ “หน้า” ในสำนวนจีน” มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์มนโอุปลักษณฺ์ “หน้า” ที่ปรากฏในสำนวนจีน โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานตามแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 2003) โดยผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตการศึกษาจากการรวบรวมสำนวนจีนที่สื่อความหมายของ “หน้า” จากพจนานุกรมจำนวน 5 เล่ม รวมทั้งคลังข้อมูลของของมหาวิทยาลัยปักกิ่ง และคลังข้อมูลของมหาวิทยาลัยภาษาและวัฒนธรรมปักกิ่งจำนวน 210 สำนวน นอกจากนั้นผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะคำว่า “หน้า” ในสำนวนที่มีความหมายว่า ส่วนของศีรษะตั้งแต่หน้าผากจดคาง และเป็นสำนวนที่ใช้ได้จริงในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า มโนอุปลักษณฺ์ “หน้า” ที่ปรากฏในสำนวนจีน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ มโนอุปลักษณฺ์เชิงรูปธรรม ประกอบด้วย หน้าคือภาชนะ หน้าคือวัตถุ หน้าคืออาหาร หน้าคือพืช และหน้าคือสัตว์ และมโนอุปลักษณฺ์เชิงโครงสร้าง ประกอบด้วย หน้าคือของมีค่า

จากงานของไตรทิพย์สุตา เสนาธรรมและศันสนีย์ เอกอัจฉริยา (2562) ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษามโนทัศน์ที่สะท้อนผ่านคำว่า “หน้า” ในสำนวนจีน ทำให้เข้าใจกระบวนการทางความคิดของคนจีนได้ดียิ่งขึ้น และยังสามารถนำไปศึกษากับอวัยวะในร่างกายส่วนอื่น ๆ หรือในสำนวนภาษาอื่น ๆ ได้

จาง (2563) ศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับร่างกาย” มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับร่างกาย และเพื่อศึกษา

คุณค่าภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสำนวนจีนและสำนวนไทย โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำบอกเกี่ยวกับร่างกายจำนวน 633 สำนวน แบ่งเป็นสำนวนจีน 309 สำนวน และสำนวนไทย 324 สำนวน โดยนำมาจากพจนานุกรมสำนวนจีน 100 สำนวนจีน ชุมนุมสำนวนจีน สำนวนสุภาษิตคำพังเพย ส่วนสำนวนไทยนำมาจาก สำนวนไทยขุนวิจิตรมาตรา และสำนวนไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2545

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับร่างกายที่มีความหมายเหมือนกันพบทั้งหมด 161 สำนวน แบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ สำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับร่างกายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน มีทั้งหมด 58 สำนวน ได้แก่ อันดับที่หนึ่ง คือ คำว่า “ใจ” และ “ปาก” จำนวนคำละ 14 สำนวน รองลงมาคือ คำว่า “ตา” และ “มือ” จำนวนคำละ 8 สำนวน และอันดับที่สาม คือ คำว่า “ฟัน” และ “หู” จำนวนคำละ 4 สำนวน สำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับร่างกายเหมือนกันหรือคล้ายกันบางคำ มีทั้งหมด 53 สำนวน ได้แก่ อันดับที่หนึ่ง คือ คำว่า “ใจ” “ปาก” และ “ตา” จำนวนคำละ 10 สำนวน รองลงมาคือ คำว่า “หู” และ “อก” จำนวนคำละ 6 สำนวน และอันดับที่สาม คือ คำว่า “มือ” และ “หน้า” จำนวนคำละ 4 สำนวน และสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับร่างกายไม่เหมือนกัน มีทั้งหมด 50 สำนวน ได้แก่ อันดับที่หนึ่ง คือ คำว่า “ใจ” จำนวน 9 สำนวน รองลงมาคือ คำว่า “มือ” จำนวน 7 สำนวน และอันดับที่สาม คือ คำว่า “หัว” จำนวน 6 สำนวน ในด้านการศึกษาคุณค่าภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับร่างกาย แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ ด้านคุณค่าสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับร่างกาย พบว่า สำนวนเหล่านั้นแสดงให้เห็นถึงคุณค่าว่าเป็นหลักคำสอนโดยใช้การดักเตือน ชี้แนะ เรื่องการให้รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การคิดให้รอบคอบก่อนจะลงมือทำอะไร เป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อสื่อสารที่ต้องการให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกและเข้าใจความหมายลึกซึ้ง ทำให้เห็นภาพตามของผู้พูดต้องการได้ชัดเจน และเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคน สัตว์ กับธรรมชาติ และเป็นกระจกสะท้อนภาพสังคม สะท้อนอาชีพเกษตรกรรม ความคิด ความเชื่อ จารีตประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การใช้ชีวิตและกฎการลงโทษของคนในสมัยนั้น และด้านภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมสังคม ในสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับร่างกาย สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมทางวัตถุ (material) ประกอบด้วยอาหารการกินและยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เครื่องมือ เครื่องใช้และอาวุธ เครื่องดนตรี และธรรมชาติ วัฒนธรรมทางความคิด (idea) ประกอบด้วยอุปนิสัย/ความคิด ความเชื่อทางศาสนา และเกษตรกรรม และวัฒนธรรมด้านบรรทัดฐาน (norm) ประกอบด้วย การแต่งกาย การพูด และการทำความดี

จากงานของจาง (2563) ผู้วิจัยเห็นว่าสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำบอกอวัยวะร่างกายเป็นจำนวนมาก เนื่องจากทั้งสองประเทศให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีอยู่ใกล้ตัวโดยเฉพาะร่างกาย และความหมายที่ใกล้เคียงกันของสำนวนที่มีคำบอกอวัยวะร่างกายของทั้งสองประเทศสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของคนทั้งสองชาติได้

7. ขอบเขตการศึกษา

ผู้วิจัยจะศึกษาสำนวนที่มีคำว่า “입” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย เท่านั้น สำนวนอื่น ๆ ที่มีความหมายเกี่ยวกับการสื่อสาร ที่จะต้องใช้คำว่า “입” และ “ปาก” แต่ไม่ปรากฏคำว่า “입” และ “ปาก” ในสำนวนนั้น ๆ ผู้วิจัยจะไม่นำมาศึกษา โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ได้แก่

7.1 ข้อมูลสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입”

สำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입” ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มาจากงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์สำนวนเกาหลีที่เกี่ยวกับร่างกายของ สิทธิณี ธรรมชัย (2553) และหนังสือ 관용어와 속담으로 배우는 한국어 ของ วอนและอี (2020) จำนวน 72 สำนวน ดังนี้

ตารางที่ 2 สำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입”

입만 뻥긋하면	입에 맞다	입을 놀리다	입이 심심하다	입이 싸다
입만 살다	입에 반창고를 붙이다	입을 다물다	입이 귀밑까지 찢어지다	입이 쓰다
입만 성하다	입에 발린 소리 (말)	입을 다물지 못하다	입이 찢어지다	입이 얼어붙다
입만 아프다	입에 붙이다	입을 떼다	입이 근질근질하다	입이 열 개라도
입 밖에 내다	입에서 신물이 나다	입을 막다	입이 높다	입이 질다
입 안의 소리	입에서 입으로	입을 봉하다	입이 닳다	입이 짧다
입에 거미줄 치다	입에서 젖내가 나다	입을 모으다	입이 더럽다	입이 험하다
입에 거품을 내다	입에 익다	입을 벌리다	입이 떨어지지 않다	입이 험프다
입에 거품을 물다	입에 자물쇠를 채우다	입을 삐죽이다	입이 뜨다	
입에 곰팡이가 슬다	입에 침도 마르기 전에	입을 열다	입이 무겁다	
입에 꿀을 바른 말	입에 침이 마르다	입을 열자나 빼고 있다	입이 많다	
입에 달고 다니다	입에 품칠을 하다	입을 틀어막다	입이 무섭다	
입에 달라붙다	입을 가리다	입이 가볍다	입이 바르다	
입에 담다	입을 나불대다	입이 거칠다	입이 벌어지다	
입에 담지 못하다	입을 내밀다	입이 걸다	입에 붙다	
입에 대다	입이 석자나 나오다	입이 궁금하다	입이 빠르다	

7.2 ข้อมูลสำนวนภาษาไทยที่มีคำว่า “ปาก”

สำนวนภาษาไทยที่มีคำว่า “ปาก” ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เก็บรวบรวมจากหนังสือสำนวนไทย โดยขุนวิจิตรมาตรา (2513) หนังสือภาษิต คำพังเพย สำนวนไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช (2553) และหนังสือสำนวนไทย (2543) จำนวน 63 สำนวน ดังนี้

ตารางที่ 3 สำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “ปาก”

กินอยู่กับปาก อยากอยู่กับท้อง	ปลาหมอตายเพราะปาก	ปากเป็นกันไกร	ปากโว	ยิ้มด้วยปาก ถากด้วยตา
ชูดด้วยปาก ถากด้วยตา	ปอกกล้วยเข้าปาก	ปากเป็นห้องกระแต	ปากหวาน	ละเลงขนมเบื้อง ด้วยปาก
คั่นปาก	ปากกล้า	ปากเป็นชักยนต์	ปากหวานกันเปรี้ยว	เล่นกับหมา หมาเลียปาก
แค่จุมกมาปาก	ปากกัดตีนถีบ	ปากเป็นต่อยหอย	ปากหอยปากปู	สิบปากว่าไม่เท่า ตาเห็น
ห้องปากแตก	ปากแข็ง	ปากเป็นแม่ค้าปลา	ปากเอกเลขโทหนังสือตรี ชิวดีเป็นตรา	หญ้าปากคอก
เงยหน้าอ้าปาก	ปากคนยาวกว่าปากกา	ปากเปราะ	ปิดปาก	อดอยากปากแห้ง
ตบปากตกคำ	ปากจัด	ปากเปียกปากแฉะ	เปรี้ยวปาก	อ้อยเข้าปากข้าง
ต่อปากต่อคำ	ปากฉีกถึงใบหู	ปากโป้ง	ไปปากคลองสาร	
ตามใจปากมากหนึ่	ปากตลาด	ปากพระร่วง	พรั่งตปากไม่ออก	
ตามใจปากลำบากท้อง	ปากตะกร้อ	ปากมาก	ปลั่งปากเสียศีล	
ตีฝีปาก	ปากบอน	ปากไม่สิ้นกลิ่น น้ำนม	พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง	
น้ำท่วมปาก	ปากเบา	ปากยาว	พออ้าปากก็เห็นลิ้นไก่	
เนื้อเข้าปากเสีย	ปากปราศรัยน้ำใจ เชือดคอ	ปากร้าย	พูดดีเป็นศรีแก่ปาก	
เบียพ้อปาก	ปากปลาร้า	ปากว่าตาขยิบ	มือถือสาก ปากถือศีล	

8. นิยามศัพท์

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษรหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ ทั้งนี้หมายรวมถึงภาษิต และคำพังเพย

9. วิธีการดำเนินงานวิจัย

9.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

9.2 เก็บข้อมูลของสำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย

9.3 วิเคราะห์ข้อมูล

9.3.1 จำแนกประเภททางความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยตามประเภทความหมายได้แก่ การพูด จำนวนคน ความสนใจ และการรับประทานอาหาร เป็นต้น

9.3.2 วิเคราะห์เหตุการณ์เดียวกันระหว่างสำนวนภาษาเกาหลีกับภาษาไทย

9.4 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

10. ผลการวิจัย

จากการศึกษาสำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนเกาหลีที่มีคำว่า “อุป” จำนวน 72 สำนวน และสำนวนไทยที่มีคำว่า “ปาก” จำนวน 63 สำนวน ผลการศึกษาสำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยสามารถสรุปดังนี้

10.1 การจำแนกประเภททางความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีต้นแบบมาวิเคราะห์สำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยว่า คำว่า “อุป” และ “ปาก” ที่ปรากฏในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

10.1.1 คำว่า “อุป” ในสำนวนเกาหลีสามารถแบ่งประเภททางความหมายออกเป็น 6 ประเภทได้แก่

10.1.1.1 คำว่า “อุป” ในสำนวนเกาหลี ที่มีความหมายว่า การพูดการสื่อสาร ดังตัวอย่าง

- (1) 입 만 살다
 ปาก เท่านั้น มีชีวิต
 ปากเท่านั้นที่มีชีวิต ‘ดีแต่พูดแต่ไม่ทำตามที่พูด’
- (2) 입 밖-에 내다
 ปาก ข้างนอก-ตัวบ่งชี้สถานที่ ส่ง
 ส่งออกนอกปาก ‘พูด’

จากตัวอย่าง (1) ปากเท่านั้นที่มีชีวิต กล่าวคือมีแค่อวัยวะปากที่ใช้ในการพูดได้เท่านั้น แต่อวัยวะอื่น ๆ ใช้การไม่ได้ และตัวอย่าง (2) ส่งออกนอกปาก กล่าวคือสิ่งที่ออกไปจากปากนั้นคือคำพูด ซึ่งตัวอย่างทั้งสองแสดงให้เห็นถึงความหมายของคำว่า “입” ว่าหมายถึง การพูดการสื่อสาร

ตารางที่ 4 สรุปสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입” หมายถึง การพูดการสื่อสาร จำนวน 49 สำนวน

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	입만 뽕긋하면 ‘ถ้าเขยอปากเท่านั้น’	ถ้าพูดอย่างเดียว
2	입만 살다 ‘ปากเท่านั้นที่มีชีวิต’	ดีแต่พูดแต่ไม่ทำตามที่พูด
3	입만 성하다 ‘ปากเท่านั้นที่เฟื่องฟู’	ดีแต่พูดแต่ไม่ทำตามที่พูด
4	입만 아프다 ‘ปากเท่านั้นที่เจ็บ’	ไม่มีประโยชน์ที่จะพูด
5	입 밖에 내다 ‘ส่งออกนอกปาก’	พูด
6	입에 거품을 내다 ‘ฟองขึ้นที่ปาก’	พูดด้วยความตื่นเต้น
7	입에 거품을 물다 ‘อมฟองที่ปาก’	พูดด้วยความตื่นเต้น
8	입에 곰팡이가 슬다 ‘ราขึ้นที่ปาก’	แม้จะพูดแล้วก็ไม่ทำ
9	입에 꿀을 바른 말 ‘คำพูดที่ทาน้ำผึ้งที่ปาก’	คำพูดที่ฟังแล้วสบายใจ

(ต่อ)

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
10	입에 달고 다니다 'ติดที่ปากตลอด'	พูดเรื่อย ๆ ติดปาก, มีของกินอยู่ตลอด
11	입에 담다 'ใส่ที่ปาก'	พูด
12	입에 담지 못하다 'ใส่ที่ปากไม่ได้'	พูดไม่ได้ ไม่ควรพูด
13	입에 반창고를 붙이다 'ปิดพลาสติก', 'ปิดแผลที่ปาก'	เฝ้าระวังรักษาความลับ
14	입에 발린 소리 (말) 'เสียงติดปาก'	พูดให้คนอื่นอารมณ์ดี
15	입에 붙이다 'ติดที่ปาก'	จะเอาไปติดที่ปากใคร (พูดเมื่ออาหารมีน้อยมาก)
16	입에서 신물이 나다 'ขยะแฉะที่ปาก'	พูดซ้ำไปมาจนเมื่อยปาก
17	입에서 입으로 'จากปากสู่ปาก'	ส่งผ่านจากคนหนึ่งไปคนหนึ่ง
18	입에 익다 'คุ่นปาก'	ติดนิสัยพูดคำใดคำหนึ่งจนคุ้นเคย
19	입에 자물쇠를 채우다 'ล็อกกุญแจที่ปาก'	ไม่พูด
20	입에 침도 마르기 전에 'ก่อนที่น้ำลายที่ปากจะแห้ง'	ทันทีที่พูด
21	입에 침이 마르다 'น้ำลายที่ปากแห้ง'	พูดถึงคนอื่นในทางที่ดีมาก
22	입을 나불대다 'พูดจ้อ'	พูดพล่ามไปเรื่อย
23	입을 놀리다 'เล่นปาก'	พูดตามใจตนเอง

(ต่อ)

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
24	입을 다물다 'หุบปาก'	เก็บรักษาความลับ
25	입을 떼다 'เปิดปาก'	เริ่มพูด
26	입을 막다 'อุดปาก'	รักษาความลับไว้
27	입을 봉하다 'หุบปาก'	รักษาความลับไว้
28	입을 모으다 'รวมปาก'	พูดความคิดเห็นเดียวกัน
29	입을 열다 'เปิดปาก'	เปิดเผยความลับ
30	입을 틀어막다 'ปิดปากเข้าไป'	ทำให้พูดไม่ได้
31	입이 가뻐다 'ปากเบา'	พูดมาก เปิดเผยความลับ
32	입이 거칠다 'ปากหยาบ'	พูดอะไรตามใจตนเอง
33	입이 곁다 'แฉวนปาก'	พูดจาง่าเกลียดตามใจตน
34	입이 근질근질하다 'คันปากยุบยิบ'	ทนไม่ได้ที่จะพูดในสิ่งที่ตนรู้
35	입이 닳다 'ปากสีก'	พูดหลายรอบ
36	입이 더럽다 'ปากสกปรก'	ปากร้าย
37	입이 떨어지지 않다 'ปากไม่ตก'	พูดไม่ได้

(ต่อ)

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
38	입이 뜨다 'ปากซ้า'	พูดน้อย
39	입이 무겁다 'ปากหนัก'	พูดน้อย
40	입이 무섭다 'ปากน่ากลัว'	พูดทำร้ายจิตใจคนอื่น
41	입이 바르다 'ปากถูกต้อง'	พูดสิ่งที่ถูก
42	입에 붙다 'ติดที่ปาก'	พูดบ่อยจนติดปาก
43	입이 빠르다 'ปากเร็ว'	พูด
44	입이 싸다 'ปากราคาถูก'	พูดมาก พูดสิ่งที่ไม่ควรพูด
45	입이 얼어붙다 'ปากแข็งติด'	ไม่พูดสิ่งที่จะพูด
46	입이 열 개라도 'แม้มีสิบปาก'	แม้จะมีปากไว้สำหรับพูดมาก ก็พูดไม่ได้
47	입이 질다 'ปากร่วน'	พูดไม่ระวัง พูดโดยไม่ยั้งคิด
48	입이 험하다 'ปากน่าเกลียด'	พูดจาหยาบคาย
49	입이 험프다 'ปากฟุ่มเฟือย'	พูดมาก

10.1.1.2 คำว่า “อุป” ในสำนวนเกาหลี ที่มีความหมายว่า อารมณ์ความรู้สึก ดังตัวอย่าง

- (3) 입을 벌리다
ปาก-ตัวบ่งชี้กรรม อ้า
อ้าปาก ‘ตกใจมาก’
- (4) 입-이 귀 밑 까지 찢어지다
ปาก-ตัวบ่งชี้ประธาน ใต้หู จนถึง ฉีก
ปากฉีกไปถึงใต้หู ‘ดีใจมาก’

จากตัวอย่าง (3) อ้าปาก กล่าวถึงการแสดงความรู้สึกที่คนเราตกใจมาก ๆ และปากก็เปิดอ้าไว้
นั้น และตัวอย่าง (4) ปากฉีกไปถึงใต้หู กล่าวถึงการเปรียบเทียบที่ว่าการแสดงความรู้สึกของคนเราที่
ดีใจมาก ๆ แล้วยิ้มออกมากกว้างเสียจนยาวลึกลงไปถึงใต้หู ซึ่งตัวอย่างทั้งสองแสดงให้เห็นถึง
ความหมายของคำว่า “อุป” ว่าหมายถึง อารมณ์ความรู้สึก

ตารางที่ 5 สรุปสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “อุป” หมายถึง อารมณ์ความรู้สึก จำนวน 11 สำนวน

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	입을 가리다 'ปิดปาก'	อาย
2	입을 내밀다 'ยื่นปาก'	ไม่พอใจ
3	입이 석자나 나오다 'มีอักษรแดงออกมาที่ปาก'	ไม่พอใจ
4	입을 다물지 못하다 'หุบปากไม่ได้'	ตกใจ อุทาน
5	입을 벌리다 'อ้าปาก'	ตกใจมาก
6	입을 삐죽이다 'ม้วนปาก'	ไม่พอใจ
7	입을 열자나 빼고 있다 'ปากยื่นออกมา 10 ฟุต'	ไม่พอใจ เพราะไม่ได้สิ่งที่ต้องการ

10.1.1.4 คำว่า “입” ในสำนวนเกาหลี ที่มีความหมายว่า สภาพของคนและสิ่งของ ดังตัวอย่าง

(6) 입-에서 젓내-가 나다
 ปาก-ตัวบ่งชี้สถานที่ กลิ่นน้ำนม-ตัวบ่งชี้ประธาน มี
 มีกลิ่นน้ำนมที่ปาก ‘ยังเด็กอยู่’

(7) 입-에 품칠-을 하다
 ปาก-ตัวบ่งชี้สถานที่ แป้งเปียก-ตัวบ่งชี้กรรม ทา
 ทาแป้งเปียกที่ปาก ‘อยู่อย่างไม่มีจะกิน’

จากตัวอย่าง (6) มีกลิ่นน้ำนมที่ปาก กล่าวถึงการเปรียบเปรยคนที่ยังอ่อนด้อยประสบการณ์ ยังคงสภาพเหมือนเด็ก และตัวอย่าง (7) ทาแป้งเปียกที่ปาก กล่าวถึงสภาพของบุคคลที่ไม่มีอาหารตกถึงท้อง ซึ่งตัวอย่างทั้งสองแสดงให้เห็นถึงความหมายของคำว่า “입” ว่าหมายถึง สภาพของคนหรือสิ่งของ

ตารางที่ 7 สรุปสำนวนภาษาเกาหลีที่มีคำว่า “입” หมายถึง สภาพของคนหรือสิ่งของ จำนวน 4 สำนวน

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	입 안의 소리 'เสียงในปาก'	เสียงเบา ไม่ได้ยิน
2	입에 거미줄 치다 'ชักใยแมงมุมที่ปาก'	ยากจน อดอยาก
3	입에서 젓내가 나다 'มีกลิ่นน้ำนมที่ปาก'	ยังเด็กอยู่
4	입에 품칠을 하다 'ทาแป้งเปียกที่ปาก'	อยู่อย่างไม่มีจะกิน

10.1.1.5 คำว่า “입” ในสำนวนเกาหลี ที่มีความหมายว่า รสนิยมความชอบ ดังตัวอย่าง

(8) 입-이 높다
 ปาก-ตัวบ่งชี้ประธาน สูง
 ปากสูง ‘ชอบทานแต่อาหารดี ๆ และอร่อย’

(9) 입-에 맞다
 ปาก-ตัวบ่งชี้สถานที่ พอดี
 พอดีปาก ‘ตรงตามรสนิยม’

10.1.2 คำว่า “ปาก” ในสำนวนไทยสามารถแบ่งประเภททางความหมายออกเป็น 3 ประเภท
ได้แก่

10.1.2.1 คำว่า “ปาก” ในสำนวนเกาหลี ที่มีความหมายว่า การพูดการสื่อสาร
ดังตัวอย่าง

- (11) พูดดีเป็นศรีแก่ปาก
‘พูดดีเป็นที่นิยมชมชอบ’
- (12) ฮ่องปากแตก
‘ปากโป้ง’

จากตัวอย่าง (11) พูดดีเป็นศรีแก่ปาก กล่าวถึงการสั่งสอนว่าหากคนใดพูดดีก็จะมีแต่สิ่งดี ๆ เข้ามา
มีแต่คนนิยมชมชอบไม่มีคนเกลียดชัง และตัวอย่าง (12) ฮ่องปากแตก กล่าวถึงการเปรียบเปรยถึงการพูด
ที่เหมือนปากฮ่อง ถ้าปากฮ่องยังดีอยู่ เวลาดีก็จะส่งเสียงไพเราะ แต่เมื่อฮ่องที่ปากแตกแล้ว เวลาดีเสียง
จะไม่ไพเราะ เปรียบได้กับคนที่ปากไม่ดี ชอบปากโป้งพูดเรื่องต่าง ๆ ซึ่งตัวอย่างทั้งสองแสดงให้เห็นถึง
ความหมายของคำว่า “ปาก” ว่าหมายถึง การพูดการสื่อสาร

ตารางที่ 10 สรุปสำนวนภาษาไทยที่มีคำว่า “ปาก” หมายถึง การพูดการสื่อสาร จำนวน 39 สำนวน

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	คั้นปาก	อยากพูด
2	ฮ่องปากแตก	ปากโป้ง
3	ต่อปากต่อคำ	พูดสวนตอบไปทันที
4	ตีฝีปาก	พูดแสดงโวหารฉะฉาน
5	น้ำท่วมปาก	พูดไม่ออก เพราะเกรงว่าจะมีภัยแก่ตนหรือผู้อื่น
6	ปลาหมอตายเพราะปาก	คนที่พูดพล่อยจนได้รับอันตราย
7	ปากกล้า	เสียงโต้แย้งเก่ง
8	ปากแข็ง	พูดดั่งต้นไม้ยอมรับผิด
9	ปากคนยาวกว่าปากกา	พูดเล่าลือไปต่าง ๆ จนเกินความจริง
10	ปากจืด	พูดเสียงไม่รู้จักหยุด
11	ปากฉีกถึงใบหู	พูดมาก

(ต่อ)

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
12	ปากตลาด	ถ้อยคำที่คนสามัญหรือชาวบ้านพูดกันทั่วไป
13	ปากบอน	ชอบพูดฟุ้งเรื่องคนอื่น
14	ปากเบา	พูดพล่อย
15	ปากปราศรัยน้ำใจเชือดคอ	พูดดีแต่ใจคิดร้าย
16	ปากปลาร้า	ชอบพูดคำหยาบ
17	ปากเป็นกันเกร	พูดว่าคนอื่นเรื่อย ๆ
18	ปากเป็นฆ้องกระแต	พูดโวต่าง ๆ
19	ปากเป็นชกยนต์	ว่ากล่าวสั่งสอนไม่รู้จักหยุด
20	ปากเป็นต้อยหอย	พูดคล่อง
21	ปากเป็นแม่ค้าปลา	พูดจาใช้คำต่ำ ๆ หยาบ ๆ
22	ปากเปราะ	ช่างพูด
23	ปากเปือกปากฉะ	เรียกการว่ากล่าวตักเตือนซ้ำแล้วซ้ำอีก ก็ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย
24	ปากโป้ง	พูดโผงผางไม่รู้จักยับยั้ง
25	ปากพระร่วง	วาจาสิทธิ์ พูดอย่างไรแล้วจะเป็นไปตามที่ปากว่า
26	ปากมาก	พูดมาก
27	ปากยาว	นำเอาความไปบอกเล่าต่อ ๆ กันไป
28	ปากร้าย	พูดจาไม่สุภาพ พูดแต่สิ่งไม่ดี
29	ปากว่าตาขยิบ	พูดอย่างหนึ่งแต่ทำอีกอย่างหนึ่ง
30	ปากโว	พูดโอ้อวด
31	ปากหวาน	พูดอ่อนหวาน
32	ปากหวานก้นเปรี้ยว	พูดจาอ่อนหวานแต่ไม่จริงใจ
33	ปากหอยปากปู	ชอบนินทา, ไม่กล้าพูด, พูดไม่ขึ้น

(ต่อ)

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
34	ปากเอกเลขโทหนังสือตรี ชั่วดีเป็นตรา	การพูดถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด
35	ปิดปาก	ไม่พูด
36	พรางัดปากไม่ออก	ไม่ค่อยพูด
37	พลั้งปากเสียศีล	การพูดหรือทำอะไรโดยไม่ระวังย่อมเกิดความเสียหาย
38	พูดดีเป็นศรีแก่ปาก	พูดดีเป็นที่นิยมชมชอบ
39	ละเลงขนมเบื้องด้วยปาก	ดีแต่พูด แต่ทำไม่ได้

10.1.2.2 คำว่า “ปาก” ในสำนวนเกาหลี ที่มีความหมายว่า สภาพของคนและสิ่งของ ดังตัวอย่าง

(13) สุกปากตะกร้อ

‘สุก’

(14) ปากไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม

‘ยังเป็นเด็ก’

จากตัวอย่าง (13) สุกปากตะกร้อ กล่าวได้ว่าเป็นคำเรียกสภาพของมะม่วงที่เพิ่งจะสุกอยู่บนต้น มะม่วงที่สุกปากตะกร้อผลจะมีสีเหลืองอ่อน ๆ และตัวอย่าง (14) ปากไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม กล่าวถึงการเปรียบเปรยคนที่ยังอ่อนด้อยประสบการณ์ ยังคงสภาพเหมือนเด็ก ๆ ซึ่งตัวอย่างทั้งสองแสดงให้เห็นถึงความหมายของคำว่า “ปาก” ว่าหมายถึง สภาพของคนหรือสิ่งของ

ตารางที่ 11 สรุปสำนวนภาษาไทยที่มีคำว่า “ปาก” หมายถึง สภาพของคนและสิ่งของ จำนวน 16 สำนวน

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	แค่จุมกมาปาก	ใกล้มาก ๆ
2	เงยหน้าอ้าปาก	มีฐานะดีขึ้นกว่าเดิม
3	ตามใจปากมากหนึ่	คนเห็นแก่กินยอมสิ้นเปลืองมาก
4	ตามใจปากลำบากท้อ	คนเห็นแก่กินมักจะเดือดร้อน

(ต่อ)

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
5	เนื้อเข้าปากเสื่อ	ตกไปอยู่ในที่อันตราย
6	เบี้ยพ้อปาก	ตัวต้องตกอยู่ในฐานะถูกตำหนิ
7	ปอกกล้วยเข้าปาก	ง่าย สะดวก
8	ปากตะกร้อ	สุก
9	ปากไม่สิ้นกลิ่นนํ้านม	ยังเป็นเด็ก
10	ไปปากคลองสาร	เป็นบ้า
11	พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง	พอมีกินมีใช้, พอเลี้ยงตัวได้
12	มือถือสาก ปากถือศีล	มักแสดงตัวว่าเป็นคนมีศีลแต่กลับทำชั่ว
13	เล่นกับหมา หมาเลียปาก	ลดตัวลงไปหรือวางตัวไม่เหมาะสมจึงถูกลามปาม
14	หญ้าปากคอก	ง่าย สะดวก
15	อดอยากปากแห้ง	อดอยาก
16	อ้อยเข้าปากช้าง	สิ่งของหรือประโยชน์ที่ตกอยู่ในมือแล้วไม่ยอมคืน

10.1.2.3 คำว่า “ปาก” ในสำนวนเกาหลี ที่มีความหมายว่า รสนิยมความชอบ
ดังตัวอย่าง

(15) เปรี๊ยวปาก
'อยากกิน'

จากตัวอย่าง (15) เปรี๊ยวปาก กล่าวถึงความรู้สึกอยากกินสิ่งที่เคยกินซึ่งเป็นของชอบ บางครั้งใช้ในแสดงความรู้สึกของคนที่ไม่ได้กินในสิ่งที่เคยกิน เช่น บุหรี หมาก เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความหมายของคำว่า “ปาก” ว่าหมายถึง รสนิยมความชอบ

ตารางที่ 12 สรุปสำนวนภาษาไทยที่มีคำว่า “ปาก” หมายถึง รสนิยมความชอบ จำนวน 1 สำนวน

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	เปรี๊ยวปาก	อยากกิน

10.1.2.4 คำว่า “ปาก” ในสำนวนเกาหลี ที่มีความหมายว่า กิริยาอาการ ดังตัวอย่าง

(16) ชุคด้วยปาก ถากด้วยตา

‘แสดงอาการเหยียดหยามทั้งวาจาและสายตา’

จากตัวอย่าง (16) ชุคด้วยปาก ถากด้วยตา กล่าวถึงกิริยาอาการของคนที่แสดงความเหยียดหยามผู้อื่น ด้วยคำพูดไม่ดีและสายตาที่มองผู้อื่นต่ำต้อยกว่าตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความหมายของคำว่า “ปาก” ว่าหมายถึง กิริยาอาการ

ตารางที่ 13 สรุปสำนวนภาษาไทยที่มีคำว่า “ปาก” หมายถึง กิริยาอาการ จำนวน 7 สำนวน

ลำดับ	สำนวน	ความหมาย
1	กินอยู่กับปาก อยากรอยู่กับท้อง	รู้ดีอยู่แล้วแต่แสร้งทำเป็นไม่รู้
2	ชุคด้วยปาก ถากด้วยตา	แสดงอาการเหยียดหยามทั้งวาจาและสายตา
3	ตบปากตกคำ	ยอมรับ
4	ปากกัดตีนถีบ	ต่อสู้ดิ้นรนทำงานทุกอย่างเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง
5	พออ้าปากก็เห็นลิ้นไก่	รู้ทันกัน
6	ยิ้มด้วยปากถากด้วยตา	เยาะเย้ยด้วยกิริยาท่าทาง
7	ลิปปากว่าไม่เท่าตาเห็น	การได้ยินได้ฟังจากผู้อื่น ก็ไม่เท่ากับเห็นด้วยตาตนเอง

10.2 การเปรียบเทียบภาพเหตุการณ์สำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีความหมายเดียวกัน

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการตีความ (construal) ซึ่งใช้มิติการเลือก ความเด่นชัด และมุมมองในการเปรียบเทียบภาพเหตุการณ์ที่คนเกาหลีกับคนไทยมีการตีความผ่านสำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ที่มีความหมายเดียวกัน ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่าสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยมีลักษณะการอธิบายเหตุการณ์แตกต่างกัน จำนวน 4 เหตุการณ์ ได้แก่

10.2.1 เหตุการณ์เกี่ยวกับการพูดในสิ่งที่ตี

สำนวนเกาหลีกล่าวถึงประเด็นการพูดดีโดยใช้คำว่า “꿀” หมายถึง ‘น้ำผึ้ง’ ร่วมกับคำว่า “ปาก” เป็นสัญลักษณ์ของความหวาน ซึ่งในที่นี้สื่อความหมายถึงคำพูดดี เช่น “입에 꿀을 바른 말”

‘คำพูดที่ทำน้ำผึ้งที่ปาก’ หมายถึง คำพูดที่ฟังแล้วสบายใจ แต่ในสำนวนไทยที่กล่าวถึงประเด็นการพูดดีจะใช้คำว่า “หวาน” ร่วมกับคำว่า “ปาก” สำนวน “ปากหวาน” จึงแสดงถึงการพูดในสิ่งที่ดี

10.2.2 เหตุการณ์เกี่ยวกับการพูดในสิ่งที่ไม่ดี

สำนวนเกาหลีกล่าวถึงประเด็นการพูดไม่ดี พูดหยาบคายโดยใช้คำว่า “더럽다” หมายถึง ‘สกปรก’ และ “무섭다” หมายถึง ‘น่ากลัว’ ร่วมกับคำว่า “ปาก” เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งไม่ดี ซึ่งในที่นี้สื่อความหมายถึง คำพูดหยาบคาย เช่น “입이 더럽다” ‘ปากสกปรก’ หมายถึง พูดจาว่าร้าย และ “입이 무섭다” ‘ปากน่ากลัว’ หมายถึง พูดทำร้ายจิตใจคนอื่น แต่ในสำนวนไทยที่กล่าวถึงประเด็นการพูดไม่ดี มักจะใช้คำที่แสดงถึงลักษณะที่ไม่ดีร่วมกับคำว่า “ปาก” เช่น “ปากจืด”, “ปากบอน”, “ปากร้าย”, “ปากปลาร้า”, “ปากเป็นกันเกร”, “ปากเป็นแม่ค้ำปลา” และ “ปากหอยปากปู” เพื่ออธิบายถึงการพูดจาหยาบคาย พูดแต่สิ่งที่ไม่ดีออกมา

10.2.3 เหตุการณ์เกี่ยวกับความลับ

สำนวนเกาหลีกล่าวถึงประเด็นความลับ ในด้านการเก็บรักษาความลับใช้คำที่แสดงถึงอาการปิดกั้นไว้ ร่วมกับคำว่า “ปาก” เช่น “입에 반창고를 붙이다” ‘ปิดพลาสติกเตอร์ที่ปาก’, “입에 자물쇠를 채우다” ‘ล็อกกุญแจที่ปาก’, “입을 다물다” และ “입을 봉하다” ‘หุบปาก’ และ “입을 막다” ‘อุดปาก’ เป็นการบ่งบอกว่ามีบางสิ่งมาปิดที่ปากไว้ เพื่อไม่ให้แพร่พรายความลับออกมา แต่ในสำนวนไทยที่กล่าวถึงประเด็นการเก็บรักษาความลับใช้คำว่า “พรั่ว” คือ ของมีคม ร่วมกับคำว่า “จืด” คือ การทำให้บางสิ่งเผยออก ร่วมกับคำว่า “ปาก” สำนวน “พรั่วจืดปากไม่ออก” จึงแสดงให้เห็นภาพเหตุการณ์ที่ว่าแม้จะมีของมีคมมาจ่อที่ปาก ก็ไม่ยอมปริปากพูดอะไรออกมาเลย ในด้านการเปิดเผยความลับ สำนวนเกาหลีใช้คำว่า “열다” หมายถึง ‘เปิด’ ร่วมกับคำว่า “ปาก” เป็นสัญลักษณ์ของการเปิดเผยบางสิ่งออกมา “입을 열다” ‘เปิดปาก’ หมายถึง พูดความลับทุกอย่างออกมา แต่ในสำนวนไทยใช้คำว่า “ซ่อง” คือ เครื่องดนตรีใช้ตี ร่วมกับคำว่า “แตก” คือ บางสิ่งมีรอยแยก ร่วมกับคำว่า “ปาก” สำนวน “ซ่องปากแตก” จึงแสดงให้เห็นภาพเหตุการณ์ที่ว่าซ่องที่ตีดีแล้วเสียงไพเราะ แต่ซ่องแตกดีแล้วเสียงไม่เป็นที่รื่นหู เปรียบเทียบกับคนที่ปากไม่ดีเก็บความลับไม่อยู่

10.2.4 เหตุการณ์เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของคน

สำนวนเกาหลีกล่าวถึงประเด็นสภาพความเป็นอยู่ของคนโดยใช้คำว่า “거미줄 치다” หมายถึง ‘ชักใยแมงมุม’ ร่วมกับคำว่า “ปาก” เป็นสัญลักษณ์ของความเก่า ไม่ได้ใช้งานนาน ในที่นี้หมายถึงปากที่ไม่มีอาหารเข้ามาเลย จนมีใยแมงมุมชักใยเต็มไปหมด “입에 거미줄 치다” ‘ชักใยแมงมุมที่ปาก’ หมายถึง อดอยาก แต่ในสำนวนไทยกล่าวถึงประเด็นสภาพความเป็นอยู่ของคนโดยใช้คำว่า “แห้ง” ร่วมกับคำว่า “ปาก” สำนวน “อดอยากปากแห้ง” จึงแสดงให้เห็นภาพเหตุการณ์ของสภาพคนที่อดอยาก ไม่มีอาหารกิน

11. สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

11.1 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกประเภททางความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยและเปรียบเทียบภาพเหตุการณ์ที่มีความหมายเดียวกันที่สะท้อนจากการใช้สำนวนทั้งสองภาษา โดยเก็บข้อมูลสำนวนภาษาเกาหลีจากงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์สำนวนเกาหลีที่เกี่ยวกับร่างกายของสิทธิณี ธรรมชัย (2558) และหนังสือ 관용어와 속담으로 배우는 한국어 ของวอนและอี (2563) และสำนวนภาษาไทยจากหนังสือสำนวนไทย โดยขุนวิจิตรมาตรา (2543) หนังสือสำนวนไทย (2513) และหนังสือภาษิต คำพังเพย สำนวนไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553) โดยใช้ทฤษฎีต้นแบบ ของRosch (1971) และแนวความคิดการตีความ (construal) ของLangacker (2013) สามารถสรุปได้ดังนี้

11.1.1 การจำแนกประเภททางความหมายของสำนวนมีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย สามารถแบ่งได้ดังนี้

11.1.1.1 ความหมายของคำว่า “อุป” ในสำนวนเกาหลีสามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ได้แก่ การพูดการสื่อสาร เช่น อุป 밖에 대다 ‘ส่งออกนอกปาก’ หมายถึง พูด; อารมณ์ความรู้สึก เช่น “입을 가리다” ‘ปิดปาก’ หมายถึง อาย; การรับประทานอาหาร เช่น “입에 대다” ‘ตะแคงปาก’ หมายถึง กิน ต้ม; สภาพของคนและสิ่งของ เช่น “입에서 쫓내가 나다” ‘มีกลิ่นน้ำนมที่ปาก’ หมายถึง ยังเด็กอยู่; รสนิยมความชอบ เช่น “입이 높다” ‘ปากสูง’ หมายถึง ชอบทานแต่อาหารดี ๆ และอร่อย และจำนวนคน ได้แก่ “입이 많다” ‘ปากมาก’ หมายถึง มีสมาชิกครอบครัวมาก เป็นต้น

11.1.1.2 ความหมายของคำว่า “ปาก” ในสำนวนไทยสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ การพูด การสื่อสาร เช่น “น้ำท่วมปาก” หมายถึง ‘พูดไม่ออก เพราะเกรงว่าจะมีภัยแก่ตนหรือผู้อื่น’; สภาพของคนและสิ่งของ เช่น “ปากตะกร้อ” หมายถึง ‘สุก’; รสนิยม เช่น “เปรี้ยวปาก” หมายถึง ‘อยากกิน’ และกิริยาอาการ เช่น “ซูดด้วยปาก ถากด้วยตา” หมายถึง ‘แสดงอาการเหยียดหยามทั้งวาจาและสายตา’ เป็นต้น

11.1.2 การเปรียบเทียบภาพเหตุการณ์สำนวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีความหมายเดียวกันและมองภาพเหตุการณ์แตกต่างกัน สามารถแบ่งได้เป็น 4 เหตุการณ์ ได้แก่

11.1.2.1 เหตุการณ์เกี่ยวกับการพูดในสิ่งที่ดี เช่น สำนวนเกาหลี “입에 꿀을 바른 말” ‘คำพูดที่ทำน้ำผึ้งที่ปาก’ หมายถึง คำพูดที่ฟังแล้วสบายใจกับสำนวนไทย “ปากหวาน” หมายถึง ‘พูดจาอ่อนหวาน’

11.1.2.2 เหตุการณ์เกี่ยวกับการพูดในสิ่งที่ไม่ดี เช่น สำนวนเกาหลี “입이 더럽다” ‘ปากสกปรก’ หมายถึง พูดจาร้าย ๆ กับสำนวนไทย “ปากจัด” หมายถึง ‘พูดจาหยาบคาย’

11.1.2.3 เหตุการณ์เกี่ยวกับความลับ เช่น “입을 봉하다” ‘หุบปาก’ หมายถึง เก็บความลับกับสำนวนไทย “พรำงัดปากไม่ออก” หมายถึง ‘เก็บความลับไม่อยู่’

11.1.2.4 เหตุการณ์เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของคน เช่น สำนวนเกาหลี “입에 거미줄 치다” ‘ชักใยแมงมุมที่ปาก’ หมายถึง อุดอากกับสำนวนไทย “อุดอากปากแห้ง” หมายถึง ‘อุดอาก’

11.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การจำแนกประเภทและการเปรียบเทียบสำนวนภาษาเกาหลีกับภาษาไทยที่มีคำว่า ‘ปาก’ พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งนำมาอภิปราย ดังนี้

ประการแรก คือ การวิเคราะห์ความหมายของสำนวนที่มีคำว่า “입” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย พบว่าคำว่า “입” และ “ปาก” ในภาษาเกาหลีกับภาษาไทย แม้ว่าส่วนใหญ่มักจะสื่อความหมายในเรื่องการพูดสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งเป็นกรบอกรบอดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ปากในการพูดคล้ายกัน เช่น พูดมาก ไม่พูด เก็บรักษาความลับและเปิดเผยความลับ แต่ก็มีจุดแตกต่างกันที่ว่าในสำนวนไทยมักจะสอดแทรกการสั่งสอนตักเตือนว่าสิ่งใดสมควรแก่การพูดหรือไม่สมควรพูดเข้าไปด้วย อาจเป็นเพราะว่าปากเป็นอวัยวะที่สำคัญที่ใช้สื่อสารระหว่างกันในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สิทธิณี ธรรมชัย, พุทธชาติ โปธิบาล และอุมาภรณ์ สังขมาน, 2561: 108) ที่ได้ศึกษาเรื่อง อุปลักษณะมนโศกข์ของ 입 (ip) ‘ปาก’ ในภาษาเกาหลี โดยผลการวิจัยพบว่า คนเกาหลีมีมนโศกข์เกี่ยวกับปากในแง่ของการแสดงลักษณะของคำพูดหรือความคิดเห็นต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีการนำปากมาเปรียบเทียบกับกรบอกรบอดและยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ อาทิตย์ จิตรโท (2557: 136) ได้กล่าวถึงคำว่า “ปาก” ว่าเป็นอวัยวะที่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตและสร้างความสุขได้ เมื่อใช้พูดในทางที่เหมาะสม แต่ก็อาจเกิดเรื่องร้ายหรือเรื่องที่ไม่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกัน หากใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมไม่ควร เช่น “ปากเอกละเลขโทหนังสือตรีชีวิตเป็นตรา” และ “พูดดีเป็นศรีแก่ปาก” เป็นต้น

ประการที่สอง คือ ความสัมพันธ์ของภาษากับการตีความจากสำนวนที่มีคำว่า “입” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย พบว่าสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนกัน เป็นสำนวนที่สื่อความหมายในเรื่องการสื่อสารและสภาพของคนและสิ่งของ ซึ่งการตีความของคนเกาหลีกับคนไทยเกี่ยวกับปากในสำนวนมีความแตกต่างกันจำนวน 4 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์เกี่ยวกับการพูดในสิ่งที่ดี เหตุการณ์เกี่ยวกับการพูดในสิ่งที่ไม่ดี เหตุการณ์เกี่ยวกับความลับ และเหตุการณ์เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของคน นอกจากนี้ยังพบว่ามีสำนวนที่มีคำว่า “입” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนกันและมีการตีความภาพเหตุการณ์เดียวกัน เช่น ลักษณะของคนที่ยังเป็นเด็กอยู่ในสำนวนเกาหลี “입에서 쉴대가 나다” ‘มีกลิ่นน้ำนมที่ปาก’ เช่นเดียวกับสำนวนไทย “ปากไม่สิ้นกลิ่นน้ำนม” ที่ใช้กลิ่นน้ำนมสื่อความหมายถึงคนที่ยังเป็นเด็กอยู่ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคนเกาหลีกับคนไทยมี

การตีความทางภาษาที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม ซึ่งอาจมีทั้งความคล้ายคลึงและแตกต่างกันไปตามระบบความคิด ที่ถูกปลูกฝังกันมาช้านานของชนชาตินั้น ๆ อีกทั้งบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ผู้ใช้ภาษาในฐานะ ผู้ตีความอาจมองสิ่งเดียวกันแต่ไม่ตรงกันได้และส่วน ที่เหมือนกันก็สะท้อนให้เห็นความเป็นสากลของการใช้สำนวนที่มีคำว่า “ปาก” เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของแลงแอกเคอร์ (Langaker, 2000; 2016; 2017 อ้างถึงใน ศุภชัย ตัระวิชัย, 2563: 70) ที่ว่ามิติการตีความ คือ การที่มนุษย์มองสิ่งหรือเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งที่เป็นสิ่งเดียวกันหรือเหตุการณ์เดียวกัน แต่อาจจะตีความ (construal) สิ่งหรือเหตุการณ์ เหล่านั้นแตกต่างกันตามประสบการณ์หรือภูมิหลังของผู้ใช้ภาษานั้น อาจกล่าวได้ว่าการศึกษานวนที่มีคำว่า “อุป” และ “ปาก” ในสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย สามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่เชื่อมโยงและแตกต่างกันของภาษาเกาหลีกับภาษาไทยทั้งในด้านภาษา ทักษะคิดตีความ และวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิต ของคนทั้งสองชาติ ซึ่งสอดคล้องกับปัจจุบันที่การเรียนการสอนภาษาเกาหลีในประเทศไทยและภาษาไทย ในประเทศเกาหลีได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้ข้ามภาษาจากการเข้าใจสำนวน โดยเฉพาะสำนวน ที่มีคำเกี่ยวกับปาก มักจะแสดงถึงลักษณะของการพูดการสื่อสาร ซึ่งจะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจทัศนคติ ความคิดและวัฒนธรรมที่คนในชนชาตินั้น ๆ ที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาได้อย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น

11.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย “การจำแนกประเภทและการเปรียบเทียบสำนวนภาษาเกาหลีกับภาษาไทยที่มีคำว่า ‘ปาก’” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับผู้ที่กำลังเรียนหรือสอนภาษา เกาหลีหรือภาษาไทย เพื่อใช้ในการเรียนการสอนสำนวนต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจำแนกประเภททางความหมายของคำเรียกอวัยวะอื่น ๆ ในสำนวน เกาหลีกับสำนวนภาษาอื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- ควน ชุนซิล. (2537). **สำนวนเกาหลีและสำนวนไทย : การศึกษาเปรียบเทียบ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คิม ซอนจง, มิน คยองโม และรยู ซอนยอง. (2562). **สื่อการสอนแบบเรียนด้วยตัวเอง ภาษาเกาหลี**
1. แปลโดย กรณภา บุญมาเลิศ และคณะ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จาง เจีย. (2563). **การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนและสำนวนไทยที่มีคำเกี่ยวกับร่างกาย**. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 13 (2), หน้า 99-109.
- จิตรนันท์ กลิ่นน้อย. (2558). **การศึกษาคำศัพท์การเตรียมอาหารตามทฤษฎีต้นแบบ**. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา 2,1 (มิถุนายน), หน้า 345-356.
- _____ . (2559). **การศึกษาคำศัพท์และวัฒนธรรมเกี่ยวกับการบริโภคอาหารของชาว เวียดนาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชลธิชา สูดมฺข. (2537). **การศึกษาคำกริยาแสดงอาการโดยไม่กระทบกระเทือนผู้อื่นหรือสิ่งอื่นใน ภาษาไทยโดยการจัดกลุ่มทางความหมาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไทรทิพย์สุตา เสนาธรรมและคันสนีย์ เอกอัจฉริยา. (2562). **มโนอุปลักษณ์ “หน้า” ในสำนวนจีน**. วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 12 (1), หน้า 47-65.
- บัณฑิตกาญจ ตั้งภากรณ์. (2561). **การประยุกต์ความรู้ทางอรรถศาสตร์ปริชานกับการสอนคำหลาย ความหมายในภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทย**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 37 (1), หน้า 78.
- เบญญาทิพย์ ศุภะกะลิน. (2551). **อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์คำเกี่ยวกับอวัยวะในภาษาจีนกับภาษาไทย**. วารสารภาษาศาสตร์และวัฒนธรรม, 7 (1), หน้า 184-210.
- ปาร์ค คยองอิน. (2558). **มโนทัศน์ของคำว่า ใจ ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาเกาหลี**. วารสารศิลปศาสตร์, 15 (2), หน้า 199-210.
- รวีวรรณ จิราภรณ์ไพศาล. (2561). **สำนวนจีนที่มีคำเกี่ยวกับอวัยวะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา อักษรศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาเอเชียศึกษา, คณะอักษรศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

_____. (2553). **ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ:

ราชบัณฑิตยสถาน.

วรรณภา ชินวิทย์. (2546). **ความหมายเปรียบเทียบ “หน้า” เปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาญี่ปุ่นศึกษา, คณะศิลปศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรรณิตา ถึงแสง. (2545). **การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนกับสำนวนไทยที่มีคำบอกอวัยวะ “ตา”**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาจีน, คณะอักษรศาสตร์,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2562). **ศาสตร์แห่งภาษา: ความเป็นมาและพัฒนาการ**. ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2563). **คำบุพบท “แก่”: การศึกษาเชิงประวัติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา

อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สง่า กาญจนาคพันธุ์. (นามแฝง). (2513). **สำนวนไทย**. กรุงเทพฯ: รวมสาสน์.

สิทธิณี ธรรมชัย. (2558). **การวิเคราะห์สำนวนเกาหลีที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย**. งานวิจัยภาควิชาภาษาไทย

และภาษาตะวันออก, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สิทธิณี ธรรมชัย, พุทธชาติ โปธิบาล และอุมาภรณ์ สังขมาน. (2561). **อุปลักษณะโน้ตศน์ของ ㄴ**

(nun) ‘ตา’ ㄱ (kwi) ‘หู’ ㅋ (kho) ‘จมูก’ และ ㅍ (ip) ‘ปาก’. วารสารวิชาการนวัตกรรม

สื่อสารสังคม, 6 (2), หน้า 94-108.

สุมาลี ศรีปานเงิน. (2543). **การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนจีนที่มีคำว่า xīn (心) “ใจ” กับสำนวน**

ไทยที่มีความหมายตรงกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต,

สาขาวิชาภาษาจีน, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาทิตย์ จิตรโท. (2557). **การเปรียบเทียบสำนวนที่เกี่ยวข้องกับปากในภาษาไทยและภาษาสเปน**.

วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์, 31 (1), หน้า 134-146.

원은영.이경아. (2020). **관용어와 속담으로 배우는 한국어**. 도서출판 참.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุชานันท์ จอกจ่อหอ
วันเดือนปีเกิด	19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 27 หมู่ 1 ตำบลแคตก อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13190
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ สาขาวิชาเอเชียศึกษา จากมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม